

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

ÎN ACEST NUMĂR:

„Baterii“ atomice
de buzunar

Explozii contra torenților

Tainica cetate
„Machu-Picchu“

Garnitura de blană cunoaște o mare vogă și în iarna aceasta.
(Citiți în pag. 12-a articolul „Ce purtăm iarna“)

Așa au văzut hitleriștii

PRIMA ÎNFRÎNGERE

Noul turism de mic litraj „Zaporojeț” parcurge fără reparații generale 75 000 de kilometri.

Secretele
prestidigi-
tației

Mexicul se
pregătește

ANUL XXII

49

(1134)

9 decemb. 1966

12 pagini, 1 leu

„Primul zbor”. Sculptură în lemn realizată de elevi ai școlii tehnice nr. 5 din Riga.

PROZĂ

Apartamentul nr. 20

...Scamatorul se întinse pe divanul uriaș, plin de perne și bufetierului i se păru că lenjeria artistului era neagră, ca și pantofii lui, cu botul ascuțit.

— Eu, spuse oaspetele cu voce groasă, sint responsabilul bufetului la Teatrul de varietăți...

Scamatorul întinse mâinile, pe degetele cărora scîlbeau inele cu pietre mari, ca pentru a-i închide gura:

— Nu, nu și nu! Nici un cuvînt mai mult! Nu iau nimic de la dumneata! Stimabile, am trecut ieri pe lângă tara-ba dumitale și de atunci nu pot să uit nici nisetrul și nici brînză pe care le-am văzut. Scumpul meu! Brînză nu e niciodată de culoare verde. Te-a înșelat cineva! E albă, întotdeauna. Și ceaiul? Nu era ceai, erau lături! Am văzut cu ochii mei o duduiie soioasă, turnînd în ceainic un fel de lichid cenușiu, dintr-o căldare. Nu, scumpule, așa nu se poate!

— Vă rog să mă scuzați, răspunse Andrei Fokici la atacul neașteptat al scamatorului. N-am venit pentru asta și nu știu ce caută aici nisetrii...

— Cum, adică, nu știți că erau stricați?

— Nisetrii au fost improspătați a doua oară, îi comunică bufetierul.

— Asta-i o prostie!

— Ce prostie?

— E o prostie să-mi spui că i-ai improspătat a doua oară. Proaspeți au fost o singură dată, prima și ultima. Iar cînd nisetrii sint improspătați a doua oară, înseamnă că erau împușiți.

— Vă rog să mă scuzați... începu din nou bufetierul, neștiind cum să scape de cicăleala artistului.

— Nu pot să te scuz, îi răspunse acesta, apăsător.

— Nu pentru asta am venit, spuse iritat oaspetele.

— Dar pentru ce? îl întrebă scamatorul. Ce altceva ar fi putut să te aducă la mine? Dacă memoria nu mă înșală, dintre persoanele cu profesia dumitale am cunoscut numai o vivandieră și asta tare de mult, cînd nu veniseși încă pe lume. De altfel, sint bucuros de oaspeți. Azazello! Un scaun pentru domnul șef al bufetului.

Azazello, care prăjea niște carne, se întoarse înspăimîntîndu-l pe bufetier cu rinjetul lui, și-i întinse cu abilitate unul din taburetele de stejar...

Deodată, din camera vecină, își luă zborul o pasăre mare, întunecată, care mîngîie chelia bufetierului cu aripile ei și se așeză pe polița de pe cămin, pe care se afla și un orologiu. Era o bufniță. „Doamne, Dumnezeule!” își spuse iritat Andrei Fokici. „Ce mai casă!...”

— Un pahar de vin? Alb, roșu? Ce vin bei pe timpul ăsta?

— Nu beau...

— Ingrozitor! Atunci, poate facem o partidă de zaruri. Sau poate preferi altceva? Domino, cărți?

— Nu joc, îl refuză obosit, bufetierul.

— Foarte rău, conchise gazda. Cu voia dumitale, trebuie să-ți spun că în fiecare bărbat care refuză să bea, să joace, să stea de vorbă cu o femeie frumoasă și să glumească, se ascunde ceva foarte urit. Asemenea oameni sint ori foarte bolnavi, ori urîsc în taină tot restul lumii... Și acum, sint gata să te ascult.

— Aseară, v-ați permis niște scamatorii...

— Eu! exclamă, foarte mirat, celălalt. Să avem iertare! Nu obișnuiesc așa ceva...

— Am greșit, recunoscui uluit bufetierul. Sigur... a fost cu totul altceva, o ședință de magie neagră...

— Așa da, așa da! Și ședința asta te-a adus la mine?

— Vă amintiți că, printre altele, ați făcut să zboare niște hîrtiuțe din tavă... (Bufetierul coborî tonul). Toate au fost înfăcâte de publicul spectator. După care s-a prezentat la mine un tînăr cu o rublă și i-am dat rest opt copeici și jumătate. Pe urmă altul...

— Tot tînăr?

— Nu, în vîrstă. Al treilea, al patru-lea... I-am dat rest fiecăruia. Astăzi, cînd am făcut casa, în loc de ruble, am găsit hîrtiuțe rupte. Am o pagubă de 109 ruble.

— Vai-vai-vai! Să fi crezut, oare, că sint bani adevărați? Nu pot să-mi închipui că au făcut-o dinadins.

Bufetierul se uită la el chiorș și melancolic, dar nu mai spuse nimic.

— Să fi fost niște escroci? întrebă alarmat scamatorul.

Drept răspuns, bufetierul zîmbi cu atîta amărăciune, încît orice indoială pieri: da, fuseseră niște escroci.

— E înjositor, se revoltă scamatorul. Ești om sărac... Ești om sărac?

Bufetierul își trase capul între umeri, în așa fel încît era clar că e om sărac.

— Cîți bani ai la casa de depuneri?

Întrebarea fusese pusă pe un ton compătimitor. Dar, oricum, o asemenea întrebare nu poate fi socotită decît nedelicată. Bufetierul se fistici.

— Două sute patruzeci și nouă de mii pe cinci livrete și două sute de monezi de aur sub dușumea, se auzi din camera alăturată un glas acuzator. Bufetierul se lipise, parcă, de scaunul pe care ședea.

— Ei, nu-i cine știe ce, spuse scamatorul, disprețuitor. Cu toate că nici de suma asta n-ai nevoie. Cînd mori?

Acum bufetierul se simți adînc jignit:

— Asta nu știe nimeni și nu interesează pe nimeni.

— Va muri peste două luni, în luna februarie a anului viitor, de un cancer la stomac, în clinica numărul 1 a Universității din Moscova, salonul numărul 4, răsună același glas din încăperea vecină.

Bufetierul se îngălbeni.

— Mai ai două luni, făcu gînditor scamatorul. Două sute patruzeci și nouă de mii, asta înseamnă, în cifre rotunde, douăzeci și șapte de mii de ruble pe lună. E cam puțin, dar pentru un trai modest, ajunge...

Mihail Bulgakov

VIAȚA LITERARĂ

La Așhabad a avut loc o conferință unională consacrată dezvoltării limbii literare a popoarelor din U.R.S.S. La conferință au participat critici, istorici literari și lingviști din Moscova, Lenin-grad, Alma-Ata, Tașkent, Frunze etc.

Uniunea Scriitorilor din R.S.F.S.R. a organizat un consiliu pentru traduceri literare, alcătuit din poeți, prozatori și traducători remarcabili.

Institutul de limbă și literatură de pe lângă Academia de Științe din R.S.S. Lituaniană va edita, în curînd, o lucrare colectivă intitulată: „Marea Revoluție din Octombrie și literatura lituaniană”. Volumul va înmănunchea o serie de studii ce tratează probleme ale dezvoltării literaturii lituaniene progresiste și revoluționare, de la revoluția din octombrie pînă în zilele noastre.

„Poezia și revoluția” a fost tema unei seri literare organizate la Lectoratul central de pe lângă Muzeul politehnic din Moscova.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Alexei Surkov. Numeroși poeți au citit din versurile lor, iar discurile au reprodus o seamă de înregistrări din poezia lui E. Bagrițki, N. Asev și A. Ahmatova, în lectura autorilor.

Casa-muzeu „A. P. Cehov”, din Ialta, a fost vizitată anul acesta de 140 000 de persoane. Dar la cifra aceasta se vor adăuga, în curînd, milioane de noi „vizitatori”, care vor avea posibilitatea să urmărească pe ecrane filmul documentar „Adresa mea — Ialta”. Filmul va înregistra ultimii ani din viața marelui scriitor, petrecuți în această localitate din Crimeea.

ANTICARIAT

Un manuscris din secolul XIV

Institutul de literatură rusă din Moscova a intrat, recent, în posesia unui manuscris de mare valoare: o evanghelie din secolul XIV. Acest monument de cultură este un document de preț pentru studiile menite să pună în lumină istoria și cultura veche a Rusiei.

Pergamentul alcătuieste un volum masiv, de format mare, legat în piele. Ca mai toate manuscrisele vremii, evanghelia este bogat împodobită cu desene. Ilustrațiile sint îmbogățite de ornamentele literelor ce inaugurează fiecare capitol, precum și de o serie de miniaturi.

Cercetătorii n-au reușit să stabilească precis locul de naștere al manuscrisului, dar motivele ornamentale îl situează pe o arie geografică ce se întinde în apusul Rusiei.

Se înțelege că, în decursul celor șase sute de ani de existență, pergamentul și-a schimbat de nenumărate ori proprietarul. O inscripție chiar din veacul XIV atestă că el a fost proprietatea unui „pan Iurko”, care l-a dăruit bisericii „Spas-na-ostrove”, pentru veșnica pomenire a familiei sale. După o sută de ani cneaghina Anastasia și soțul ei (al cărui nume este indescifrabil) l-au dăruit, cu aceleași scopuri, unei alte biserici. Din secolul XVI, pergamentul poartă iscălitura unui anume Kuzmin,

iar în secolul trecut se afla în biblioteca fraților A. și F. Muhin.

Anul acesta, Institutul de literatură rusă s-a îmbogățit cu peste o sută de manuscrise din secolele XIV-XIX.

REVISTA REVISTELOR

„Inostrannaia literatura”

Numărul pe octombrie al revistei sovietice de literatură universală („Inostrannaia literatura” Nr. 10/1966) cuprinde în sumarul ei câteva schițe și nuvele ale prozatorului Dumitru Radu Popescu. Într-o versiune nu lipsită de valențele originalului (traducătorul este D. Spoliaskaia), povestirile incluse, chiar dacă nu sint cele mai semnificative, transmit totuși cititorilor de limba rusă un mesaj artistic, plin de autentică poezie. Proza simbolică a lui Dumitru Radu Popescu, beată de nesfîrșite întinderi albastre și de freamătul abia șoptit al firului de iarbă, închide în universul ei sbuciumul unei lumi viguroase, plină de o vitalitate debordantă. Simbolul pur din „Somnul pămîntului”, îl regăsim țîșnind cu dezinvoltură dintr-o țesătură realistă în „Soldatul necunoscut” sau plutind ca un fuior abia perceptibil de ceață în „Trei zile și trei nopți”. Cele câteva povestiri orientate cu predilecție spre perioada celui de al doilea război mondial, atestă încă o dată faptul, deja remarcat, că, dintre tinerii prozatori, Dumitru Radu Popescu se dovedește cel mai receptiv la această temă.

În același număr este publicată integral piesa lui Beckett „Așteptîndu-l pe Godot”. Prezentarea piesei, semnată de A. Elistratova, justifică publicarea ei, chiar cu întîrziere, ea fiind etalonul cel mai de preț al „teatrului absurdului”. Elistratova încearcă să descifreze sensul piesei și valorile dramatice și filozofice pe care le degajă cele două cupluri de personaje și semnalează caracterul cifrat al acestora, cu o trimitere la afirmațiile făcute de secretarul lui James Joyce, în lucrarea „Ghid pentru romanul englezesc contemporan”, după care, în comparație cu Beckett, „operele simbolistice ale lui Konrad, Lawrence și Joyce par o reflectare realistă a problemelor cotidiene”.

Versurile lui Hans Magnus Enzensberger, alături de versurile lui Guillevic, ocupă și în acest număr un loc de seamă în sumarul revistei. Lirica poetului vest-german, acidă, directă, cultivînd adesea motivul înstrăinării, este binecunoscută în Uniunea Sovietică. Enzensberger dovedește un spirit extrem de lucid în fața realităților vest-germane, n-a uitat și nu vrea să uite experiența dezastruoasă a ultimului război mondial.

Din restul sumarului, semnalăm cea de a doua parte a romanului „Comedianții” de Graham Greene (prima parte a fost publicată în numărul precedent al revistei), versurile poetului bulgar Veseli Hanciev și contribuțiile cu caracter publicistic ale lui Bob Lee-son (la rubrica „Ce se citește astăzi”) și a lui Martin Valser („Auschwitz-ul nostru”).

ENERGETICĂ

Sorii Siberiei

Pe vastul teritoriu al Siberiei, care ocupă toată partea septentrională a Asiei, oferind un subsol cu imense bogății natura a făcut, totuși, o „greșeală“:

care vor alimenta o deasă rețea de irigație și vor ameliora condițiile de navigație. Obi și afluenții lui vor oferi economiei naționale un uriaș flux de energie, evaluat la aproximativ o sută miliarde kilowați-ore anual!

Pe mult mai puternicul Ienisei, vecinul răsăritean al lui Obi, ca și pe principalul lui afluent, Angara, care împreună reprezintă mai mult de jumătate din potențialul hidroenergetic al Siberiei, nu vor fi construite decât zece hidrocentrale. În schimb, ele vor dispune de puteri de cel puțin cinci milioane kilowați. Producția anuală a acestor zece giganti va fi de două sute miliarde kilowați-ore! Prima verigă din acest lanț o reprezintă Bratskul, iar cea de a doua, centrala de la Krasnoiarsk, va intra în funcțiune în 1967, cu o putere inițială de 5-6 milioane kW. Construcția centralei de la Saiano-Șușenskaia va rezolva o serie de probleme printre care irigarea unei jumătăți de milion de hectare și regularizarea debitului fluviului. Concomitent, la 250 km de Bratsk, la Ust-Ilim se construiește un alt baraj. Grandiosul sistem energetic siberian va fi încununat de hidrocentrala de la Osinovskaia, precum și de cele de la Igarskaia și Nijniaia-Tunguska, cu o putere de zece milioane kilowați.

Specialiștii „Ghidroproektului“ se interesează îndeaproape și de majestuoasa Lena, „fluviul nr. 1“ al Siberiei care, transformată în cale navigabilă, va scurta cu 3000 km marea cale maritimă de nord. Pe fluviu vor fi ridicate trei mari centrale dintre care una, construită pe Lena inferioară, un adevărat „super-gigant“, va dispune de o putere de 20 milioane kilowați! Nici afluenții

vară ale păstorilor, căci iarna și-o petrec în casele din sate. Adesea, pe lângă iurtă e parcată o motocicletă. Păstorii nu mai trăiesc singuratici și în permanență luptă cu forțele naturii. O dată pe săptămână îi vizitează medicul, poștașul le aduce periodic presa și corespondența. În fine, de două ori pe lună apare un camion mare cu remorcă. Șoferul achită salariile păstorilor, iar camionul este un adevărat magazin universal.

Pe lângă agricultură și creșterea vitelor, o altă ocupație de bază a tuvinilor a fost din timpuri străvechi și este pe cale de a redeveni extragerea și prelucrarea minereurilor neferoase. Cercetările arheologice au scos la iveală 300 de explozări la zi, pușuri și galerii subterane în jurul orașului Hovu-Aksi. Calculele au arătat că prin tehnica primitivă — de pildă, cu tirnăcoape din coarne de maral și saci de piele — s-au extras 340 000 tone de minereu din care au rezultat 8000 tone de cupru, cifre care denotă bogăția zăcămintelor. Pe aceleași meleaguri se aude acum țâcănitul ritmic al turelor de foraj. Prospeccțiunile au dovedit că șmalțul, un minereu foarte valoros conținând nichel, cobalt, cupru și arsen în proporții neobișnuit de mari, nu a fost nici pe departe epuizat și că exploatarea lui este economic justificată.

iernii, care va înălța și mai mult barajul. Finisarea lui revine excavatoriștilor. Până atunci numeroase expediții profilă de răcutul eveniment pentru a studia desfășurarea exploziei și urmă-

rile ei. O primă concluzie pe care a exprimat-o prof. G. I. Pokrovski îndată după construirea barajului este că exploziile de asemenea proporții permit planificarea și realizarea unor modificări de relief și climă în anumite regiuni.

CONSTRUCȚII

Explozii
contra torenților

Nu de mult, împrejurimile orașului Alma-Ata au fost zguduite de o explozie puternică. 5 200 de tone de explozibil au ridicat în aer un munte întreg — 2 500 000 de metri cubi de rocă — pe care l-au depus apoi într-o văgăună, „construind“ astfel în numai câteva secunde un baraj lung de 470 de metri, lat de 400 de metri și înalt de peste o sută de metri pe laturi și 70 de metri în mijloc.

În istoria construcțiilor sovietice cu ajutorul exploziilor mari cea de la Alma-Ata este a 32-a. Dar nicăieri pînă acum nu au fost concentrate într-o singură încărcătură atîtea tone de troil și amonit. În plus, explozia a avut loc într-o regiune foarte populată. Dar ea s-a produs conform calculului specialiștilor cu o precizie foarte mare, dovedind că nu este de fel primejdioasă, nu provoacă cutremure, nici alunecări de teren, nici nori de gaze.

După această sumară descriere a recentului eveniment, imaginea exploziei e limpede. Dar scopul ei? Pentru a-l lămuri va trebui să facem o scurtă incursiune în trecutul nu prea îndepărtat al împrejurimilor frumoasei capitale kazahă.

La 8 iulie 1921, un val de apă înalt de 5 metri s-a smuls din albia riului de munte Malaia Almaatinka și s-a rostogolit asupra orașului ducînd cu sine bolovani mari și copaci smulși cu rădăcină cu tot. La 20 de minute după dezlănțuirea catastrofei, din munți a coborît un al doilea val de noroi amestecat cu pietriș. Torentul a distrus o mulțime de case și a ucis cîteva sute de oameni.

Torente de noroi apar în perioadele de topire a zăpezilor sau de plozi torențiale, cînd riurile de munte își părăsesc albiile și iau cu ele tot ce întîlnesc în cale. Pentru capitala Kazahstanului sînt mai ales periculoase torențele născute în bazinul riului Malaia Almaatinka. Astfel, în ultimii 30 de ani, de cînd acest rîu se află sub observație, au fost înregistrate 14 manifestări furtunoase ale fenomenului din care două au fost de-a dreptul catastrofale.

Primejdia acestor catastrofe a tronat neconținut asupra Alma-Atei. În 1963, cînd s-a dezlănțuit din nou cu o forță neobișnuită, torentul a ras de pe fața pămîntului pitorescul lac Issik, perla Tian-Șanului. Pentru a lichida definitiv pericolul, exista o singură soluție: să se blocheze valea riului Malaia Almaatinka cu un baraj. Dar construirea lui cu metode obișnuite ar fi durat zece ani și în orice moment s-ar fi putut dezlănțui catastrofa care ar fi distrus și barajul. De aceea s-a recurs la explozie, un mijloc rapid și sigur de construcție.

Prima explozie a avut loc. Va mai urma o a doua explozie, la sfîrșitul

TRANSPORTURI
MARTIME

Pe ruta

Marsilia -

Marile Lacuri

Au trecut cîteva zeci de ani de la înființarea rutei comerciale Marsilia-Marile Lacuri din America de Nord. În sezonul cald, transporturile se efectuează fără nici o dificultate. Dar de cum venea frigul — și la latitudinea respectivă americană el sosește încă de la începutul toamnei — se iveau și dificultățile. Din cauza ghețurilor, măfurile în loc să ajungă la Montreal, trebuiau debarcate pe coasta atlantică a Canadei în porturile Halifax sau Sain-Jean.

Toate acestea tîn acum de domeniul trecutului. Compania franceză S.C.A.C. („Société commerciale d'affrètement et de combustible“) a angajat un cargobot — spărgător de gheață sovietic, „Novovoronej“, care va permite încărcăturii să ajungă la Montreal și în miezul iernii. „Novovoronej“ are 3 726 de tone și este echipat cu un motor de 7 200 cai-putere, care-i permite să atingă o viteză medie de 17 noduri pe oră. Grație probei sale, prevăzute cu întărituri speciale, vasul poate sparge un strat de gheață gros de 40 de centimetri, navigînd cu o viteză de patru noduri pe oră.

Construit în 1963, „Novovoronej“ este primul cargobot-spărgător de gheață pe care compania franceză S.C.A.C. îl angajează din U.R.S.S. Cele care îl vor urma vor avea un tonaj mult mai mare.

In peisajul siberian, pilonii liniilor de înaltă tensiune au devenit un element obișnuit.

majoritatea fluviilor care îl scaldă curg spre nord și se varsă în Oceanul Inghețat, fără nici un folos pentru om. Acesta este și motivul pentru care specialiștii Institutului hidrotehnic sovietic „Ghidroproekt“ își îndreaptă cu precădere atenția asupra Siberiei. În afara unor hidrocentrale pe care le-au construit, ei intenționează să folosească la maximum și rațional energia tuturor cursurilor de apă siberiene. Transpuse în viață, planurile lor vor rezolva nu numai problemele energetice, ci și pe cele ridicate de navigație, pe-aici, alimentarea cu apă a orașelor și centrelor industriale etc.

O prețioasă experiență le-a fost furnizată energeticienilor sovietici de construcția hidrocentralelor de la Ust-Kamenogorsk, Buhtarma, Novosibirsk și Irkutsk care, ca să ne exprimăm astfel, au servit de bancuri de încercare unde proiectele au fost „rodite“, materializate în beton, piatră și metal, unde materialele și mașinile au fost supuse probelor și unde s-au format cadre încercate de constructori. Un plan de amenajare rațională a fost întocmit pentru fluviul Obi, o parte din apele sale urmînd a fi deturnate spre terenurile fertile dar aride ale Asiei Centrale. În apropiere de vărsare, viitoarea hartă a fluviului indică un soare strălucitor, hidrocentrala de la Salehard, un adevărat gigant al energiei, cu o putere de 6-7 milioane kW! Enormul lac de acumulare creat de baraj va ocupa o suprafață aproximativ egală cu aceea a mării Aral.

Amenajarea fluviului Obi nu se va limita, însă, numai la această centrală. Atît pe cursul lui cît și al afluenților — Irțiș, Bia, Tom, Katun — vor fi realizate aproximativ cincizeci de instalații hidroenergetice, niște sori de proporții mai modeste. Dar ei vor transforma cursurile de apă într-o salbă de lacuri

Lenej — Aldan, Maia, Olekma etc. — n-au fost uitați. Apele lor, imblinzite de zeci de lucrări hidrotehnice, vor oferi suplimentar rețelei siberiene de interconexiune o sută de miliarde de kilowați-ore anual.

ÎN TUNDRĂ

Iurta de nailon

Bătrînii povestesc că în 1920, în toată Regiunea Autonomă Tuvină (situată la nord de R. P. Mongolă) existau doar două tractoare. Acum, numai sovhozul „Pobeda“ — înființat acum cinci ani și care e departe de a reprezenta o excepție — dispune de 150 combine, 200 tractoare și 600 diverse alte mașini agricole. Din clădirea administrației sovhozului privirea alunecă de-a lungul unui șir drept de case noi, vesele și luminoase, care au luat locul iurtelor de altădată. Printre ele se găsesc și patru bloculețe cu cîte 8 apartamente fiecare. „Pobeda“ mai are o policlinică, o creșă, un club, o bibliotecă și o școală elementară cu ambele cicluri.

Și totuși, iurtele persistă încă în Tuva. Dar se mai poate numi iurtă un cort spațios din material plastic în care se găsesc două paturi, un spălător nichelat, un aparat de radio cu baterii, o mașină de cusut și un covor minunat pe perete? Așa arată locuințele de

Așa au văzut hitleriștii

PRIMA ÎNFRÎNGERE

25 de ani

de la bătălia pentru Moscova

19 septembrie 1941. Hitler ordonă comandamentelor fronturilor nordic și central: „Capitularea Leningradului și Moscovei nu trebuie acceptată nici dacă se va propune”. După două săptămâni, Führerul se află din nou la Berlin și ține un discurs în care spune: „Declar cu tărie și fără rezerve în ziua de azi: dușmanul din răsărit s-a prăbușit și nu se va mai ridica niciodată. În spațiile trupelor noastre se întind pământuri de două ori mai mari decât era suprafața Reichului în 1933, când am ajuns la putere”.

8 octombrie 1941. Orașul Orel, cuprins de flăcări e ocupat de nemți. Din dispoziția Führerului, directorul presei, Dietrich, pleacă cu avionul la Berlin și comunică în mod oficial reprezentanților presei și corespondenților străini: „Din punct de vedere militar, Rusia Sovietică a fost lichidată”.

Comandantii germani aflați pe linia frontului au însă cu totul altă impresie. E adevărat, atacul mișelesc a împins mult înapoi o serie de unități sovietice, pierderea de sânge a fost foarte mare, mii de avioane au fost distruse

3 XI.1941

Din scrisoarea locotenentului S.S. Werner Ksman, către soția sa din München.*)

„Nu mai sîntem decît la cîteva zeci de kilometri depărtare de Moscova. În curînd ne vom putea instala în case bine încălzite și confortabile. O să-ți trimit cardouri atît de frumoase, încît tanti Mina o să crape de invidie”.

la bazele lor încă din primele ore. Și totuși marele stat major nazist a avut prilejul să fie surprins. În primul rînd uimitoare a fost apariția de noi divizii sovietice, despre a căror existență comandamentul german nici nu visase vreodată. Din jurnalul secret al șefului de stat major, Halder, s-a aflat că acest fenomen nu fusese prevăzut de Wehrmacht.

„Devine din ce în ce mai limpede — notează Halder încă la 11 august 1941 — că am subapreciat forța colosului rus și anume nu numai din punct de vedere economic și al transporturilor, dar mai ales din punct de vedere militar. În calculele noastre am prevăzut 200 de divizii inamice, dar pînă în prezent am recunoscut 360”.

O altă surpriză: apariția tancurilor T 34. Serviciul de informații german nu știa nimic despre existența lor și nici nu se bănuia că blindajul acestor care de luptă va rezista cu succes proiectilelor artileriei antitanc germane. În număr din ce în ce mai mare se abat asupra nemților avioanele sovietice de vînătoare și de bombardament, răsărite pe neașteptate, la fel ca și diviziile proaspete ale armatei sovietice.

Operația „Taifun”

În momentul în care puhoiul cenușiu invadează teritoriul Uniunii Sovietice, trei pene se înfig adînc în trupul țării. Ținta lor este la nord Leningradul, în centru Moscova, la sud grînarul Ucrainei. Führerul vrea să atingă toate trei obiectivele. Cînd însă „Heeresgruppe Mitte” (grupul central al armatei) este la Smolensk și Moscova se află la numai 350 de kilometri în fața tancurilor lui von Bock, marele stat major german este pus în fața unei dileme: să continue înaintarea spre capitala sovietică sau să urmeze planul întocmit de Hitler încă în decembrie 1940, cu o mișcare uriașă de învîluire în direcția Leningradului și Ucrainei.

Insemnătatea Moscovei este imensă

*) Toate textele citate au fost găsite asupra ofițerilor și soldaților hitleriști morți în bătălia Moscovei.

— subliniază generalii. Ea e centrul producției de arme și totodată cel mai important nod de comunicație. Insemnătatea politică a orașului e de asemenea evidentă. Generalii nazisti propun Führerului declanșarea atacului împotriva Moscovei pe drumul parcurs de Napoleon în anul 1812.

La mijlocul lunii august, însă, Hitler ordonă ofensiva pentru cucerirea Ucrainei și a terenurilor petrolifere din Caucaz. În jurnalul lui Hitler s-a găsit următoarea însemnare: „Sugestiile armatei cu privire la continuarea operațiilor militare din est nu concordă cu intențiile mele. Cel mai important

săptămîni toate merg strună pentru germani. Viazma și Briansk cad, virfurile tancurilor se apropie la 65 km de capitala sovietică. Ministerele și reprezentanțele diplomatice sînt evacuate la Kuibîșev, pe malul Volgăi. Incepe transferarea întreprinderilor industriale în Urali și dincolo de ei; 1523 de fabrici și uzine sînt mutate din capitală, împreună cu muncitorii lor.

Noroi, ger, dar nu numai atît

Ploile de toamnă acoperă cu un vâl de apă pămîntul Rusiei. E anotimpul

Prima linie de apărare a capitalei la începutul lui octombrie 1941

A doua linie de apărare

Frontul la 5 decembrie 1941

Mișcări de trupe conform planului „Operația Taifun”

Mișcări de trupe pentru a prinde în clește Moscova

obiectiv care va trebui atins încă înainte de începutul iernii nu este Moscova, ci Crimeea, centrele industriale și miniere din bazinul Donului și tăierea drumului petrolului din Caucaz spre trupele rusești”.

Hitler însă nu este consecvent în hotărârile sale. După ocuparea Kievului, la 5 septembrie, îl convoacă pe Halder, dîndu-i un nou ordin: „În decurs de opt sau zece zile să fii pregătit în zona centrală a frontului. Impresoară-i, bate-l, nimicește-l”.

„Imposibil”, își notează Halder disperat în jurnalul său secret, dar execută ordinul, cunoscut sub numele de cod de „Taifun”. Tancurile lui Guderian sînt scoase de pe frontul ucrainean, tancurile lui Reinhardt trec de la Leningrad, în fața Moscovei. Toate acestea însă necesită timp. Operația „Taifun” începe nu la 15 septembrie, ci la 2 octombrie.

Este asaltul decisiv. Timp de două

zile, epoca de dominație a noroiului. Uriașul aparat motorizat al hitleriștilor începe să schioape. Nemții scot tancuri din linia frontului pentru a tracta transporturile de muniții împotmolite în noroi. Operațiile împotriva „generalului Noroi” cer lanțuri și frînghii. Avioanele lui Goering aruncă mii și mii de legături de sîrmă în mijlocul trupelor infundate în noroi.

Generalul Günther Blumentritt se plînge în jurnalul său: „Infanteriștii se poticnesc în noroi. Fiecare tun este tras de mai mulți cai. Vehiculele cu roți se scufundă pînă la osie în ml. O parte însemnată a artileriei noastre grele s-a împotmolit. E lesne de închipuit cît de grea este situația de luptă a trupelor noastre aflate într-o asemenea stare”.

Totuși armada fasciștilor nu-și datorează nimic nimeni și nici noroiului, nici iernii care i-a urmat. Iată cîteva rînduri din amintirile lui Blumentritt: „Acum, cînd Moscova se afla în fața ochilor

noștri, s-a schimbat atmosfera atît în rîndurile generalilor, cît și ale trupelor... Inamicul opunea o rezistență din ce în ce mai îndrîjită... Unele companii ale noastre rămăseseră cu 65—70 de soldați. Duceam lipsă de tunuri și tancuri. Ne găseam în preajma iernii, dar nici pomeneală de îmbrăcăminte caldă... Departe în spatele frontului, prin pădurile uriașe și prin mlaștinile au apărut primii partizani. Coloanele noastre de reimpresă au fost adeseori atacate”.

18.XI.1941

Din scrisoarea căpitanului S.S. Christian Helzer către frațele său din Aldergronau:

„Cînd vei primi aceste rînduri, rușii vor fi bătuiți și noi vom defila victorioși prin Piața Roșie”.

În 1941 iarna începe de timpuriu. În noaptea de 6 spre 7 octombrie, generalul Guderian vede pentru prima oară zăpadă în preajma Moscovei. La 12 octombrie ninsoarea n-a încetat încă. La 3 noiembrie, mercurul scade sub zero grade. Cu patru zile mai tîrziu — după însemnările lui Guderian — degerăturile apar în proporții de masă. La 13 noiembrie, termometrul arată 22 grade sub zero. Periscopele tancurilor sînt înghețate. Tanchiștii germani sînt nevoiți să aprindă focuri dimineata sub motoarele carelor de luptă. Iar tancurile T 34 pornesc din ce în ce mai des la contraatacuri. În spatele lor infanteria sovietică — tineri siberieni. Aceștia n-au nevoie de foc: dorm pe zăpadă, iar armele lor automate nu suferă nici ele din cauza frigului.

Halder relatează cu teamă și admirație despre rezistența sovieticilor. Totuși, spre sfîrșitul lui noiembrie, pe șoselele înghețate, tancuri cenușii cu zvastica pe ele se apropie de Moscova. Rîndurile apărătorilor însă nu se răresc.

„Cu admirație și dezamăgire am constatat la sfîrșitul lui octombrie și începutul lui noiembrie că rușii bătuiți pur și simplu nu iau notă de faptul că forța lor militară a încetat să existe”, scrie Blumentritt, nu fără autoironie.

Biletul de autobuz

La cartierul său general, însă, Hitler se apleacă triumfător asupra hărților sale:

„Încă un ultim efort — încercă el să-l convingă pe generalul Jodl — și victoria e a noastră. Nu va trebui decît să lovim ușa cu piciorul și întreaga clădire se va prăbuși”.

20.XI.1941

Din scrisoarea caporalului Otto Salfinger către părinții săi din Frankfurt-pe-Main:

„Nu a mai rămas decît puțin pînă la Moscova, dar mie îmi face impresia că sîntem încă cumplit de departe de ea. Cîți oameni au pierit! Dacă am pune alături toți soldații germani care au murit, am face probabil o linie neîntreruptă între Moscova și Berlin”.

A doua zi, la 1 decembrie, pornește asaltul cel mare al naziștilor împotriva Moscovei. La nord, la sud și la vest de capitală se concentrează cea mai mare armată de blindate pe care a cunoscut-o istoria. Hoppner și Hoth atacă dinspre nord, iar la sud Guderian pornește din orașul Tula. Dinspre vest, prin pădurile de mesteceni și molizi din jurul marelui oras, se apropie grupul lui Kluge.

În ziua de 2 decembrie un detașament de recunoaștere al celei de-a

(Continuare în pag. 11-a)

CIRC

Secretele prestidigitației

Emil Kio a dăruit artei iluzionismului peste patruzeci de ani de viață, creînd un personaj devenit clasic în arena circului, un personaj plin de vitalitate și de bunătațe, de umor și de ironie. „Iată minunile mele, iată magia mea! Vă plac? Atunci e bine. Înseamnă că munca mea, căutările mele, nopțile mele nedormite nu s-au prăpădit zadarnic”, părea el să spună după fiecare reprezentație, cînd răspundea la ovațiile publicului.

Cine și-ar fi putut închipui acum trei decenii că în numerele de iluzionism vor irupe gluma, risul, umorul, că prestidigitația se va lumina de zîmbet, uneori ironic. Destrămarea magiei, violarea tainelor „laboratorului de vrăji” erau considerate o profanare.

Iluzionistul trona deasupra mulțimii — atotputernic, rupt de tot ce e pămînt-

Trucul cu frînghia creat de Emil Kio, a fost preluat de Igor Kio.

tesc. Pentru a introduce în prestidigitație veselia, risul în hohote, era nevoie de curaj. Căci stilul de muncă se schimba astfel radical: vrăjitorul cobora de bună voie din sferile lui tainice, transformînd trucul iluzionist într-un joc vesel original. Regretatul Emil Kio, pe care l-a aplaudat și publicul românesc, a fost un asemenea reformator. O dată cu patosul înșelător al „magului”, el a abandonat și vestimentația exotică, cialmaua orientală,

halatul, obiectele stridente de podoabă, în trecut obligatorii pentru iluzionisti. Pentru asta Kio a trebuit să devină nu scamator, ci artist în înțelesul deplin al cuvîntului.

Azi, fiul lui Kio — Igor Kio — nu este nici el „scamator”. De altfel termenul nici nu s-ar potrivi cu tînărul elegant în frac, care face „minuni”. Și le face parcă fără a se înconjura de mister; cu toate acestea, creația lui este o taină, o mistificare îndrăzneată și simpatică pe seama căreia se distrează puțin și autorul, un joc vesel și atrăgător, în care artistul ingenios și plin de fantezie îi atrage și pe spectatori.

„Haideți să-i dăm foc acestei fete!” Și îi dă foc. „Haideți să o prefacem pe femeia aceasta într-un leu”. Și o prefacă. „Iar pe fata asta să o silim să dispară”. Și fata dispăre.

— V-a plăcut? Vi se pare vrăjitorie? Ce să fac, trebuie să fiu vrăjitor! — pare să spună de fiecare dată Igor Kio.

Igor și fratele său Emil au preluat de la părințele lor o sumedenie de trucuri care vădesc o mare inventivitate. De exemplu: în mijlocul manejului este coborît pe o vergea un sac în care intră o fată. Spectatorilor li se dă posibilitatea să se convingă că fata e bine „împachetată”. Apoi vergeaua ridică sacul sub cupolă. Publicul se convinge că fata e în sac, deoarece de sus se aude glasul ei. Iluzionistul trage dintr-un pistol „fermecat”, sacul este coborît, dezlegat și... Dar unde-i fata?

Cum poate singuri bănuși, fata nu mai era în sac cînd acesta a fost ridicat. Dar glasul? El răsuna printr-un difuzor minuscul. Și fata? În secunde numărate cînd „pachetul” era ambalat în sac și în jurul lui se agitău artiștii, fata se și afla printre ei: înăuntrul sacului ea își dezbrăcase la repezeală rochia albă pe care o purta peste costum și, printr-o deschizătură invizibilă, practică într-o cută a sacului, ieșise repede de acolo amestecîndu-se în forfota celor din arenă. Simplu? Da, dar nu chiar așa cum pare în relatare.

Iată și alt truc creat de Emil Kio și preluat de fiul lui. În manej este adusă o mare cușcă de fier pe picioare înalte. În cușcă intră o fată. Lumina se stinge pentru o clipă, iar cînd se aprinde din nou, în cușcă nu mai este fata, ci un leu viu, care miriie amenințător. Unde a dispărut fata? Cușca nu are nici un loc secret. Totul e simplu... Așa cel puțin pretinde Igor Kio...

Repertoriul lui cuprinde multe asemenea trucuri, dintre care majoritatea au fost create de celebrul său părinte. Dar printre ele există unul care ocupă un loc aparte. El are și o preistorie înțersantă. Odată, cînd Emil Kio era în turneu la Londra, „Clubul internațional al iluzionistilor” a organizat o recepție în onoarea lui. La club Kio a dat peste o carte de o valoare unică: catalogul tuturor trucurilor cunoscute în lume. În paginile ei era descris și un truc spectaculos cu o frînghie executat de fahirii indieni: aceștia aruncau în sus frînghia, care înțepenea în poziție verticală, și începeau să urce pe ea ca pe un stîlp. În catalog se făcea observația că nimeni, niciodată, n-a reușit să execute acest truc, care stătea sub semnul legendei, și nici nu va reuși.

Din clipa aceea, Emil Kio n-a mai avut liniște. El și-a mobilizat toată inventivitatea, energia și voința pentru a izbuti ceea ce n-a izbutit nimeni niciodată. Pentru asta i-au trebuit aproape trei ani. Dar la capătul lor, frînghia stătea în arenă țepănă ca un stîlp, iar un acrobat se cățara zîmbitor pe ea. Acum acest truc a intrat în repertoriul lui Igor Kio, secretul lui fiind păzit cu o explicabilă prudență profesională.

● plastică demnă de marile modele sculpturale ale Eladei. În spectacolele Teatrului antic din Pireu actrița a fost atunci Medeea și Electra, două roluri care ar putea asigura, numai ele, o celebritate de-o viață.

Pregătind spectacolul cu „Medeea”, Ohlopkov s-a adresat actriței cu care tratativele au fost scurte, deoarece prețuirea era reciprocă. Marea tragediană greacă a acceptat cu plăcere să joace în colectivul moscovit.

Ea a susținut două spectacole care au constituit o adevărată sărbătoare pentru lumea teatrală a Moscovei. Succesul a fost, cum ușor ne putem închipui, uriaș. Răspunzînd la ovațiile sălii și felicitîndu-și călduros colegii sovietici, Aspasia Papatanasu a spus că cele zece zile de colaborare cu teatrul „Maiakovski” au fost și vor rămîne pentru ea zile de comuniune cu frații și surori întru artă.

Cor de copii. Desen de Iuri Cerepanov.

CINEMA

Evocarea unei expediții dramatice

Am anunțat mai de mult în revista noastră că Mihail Kalatozov, autorul neuitatului „Zboară cocorii”, intenționează să realizeze, în colaborare cu cineștii italieni, un film despre expediția lui Umberto Nobile, care în 1928, cu dirijabilul construit de el, „Italia”, a reușit să atingă Polul Nord dar a capotat în ghețurile arctice. Optsprezece țări, în frunte cu U.R.S.S., au făcut atunci o frumoasă demonstrație de solidaritate umană salvîndu-i în condiții extrem de grele pe supraviețuitori printre care se afla și conducătorul expediției. Acesta era la al doilea zbor polar; în 1926 participase, în calitate de comandant al dirijabilului „Norvegia” construit tot de el, la expediția lui Roald Amundsen.

Recent, Kalatozov a fost în Italia pentru a perfecta amănuntele coproduției, a cărei idee îl preocupă de doi ani. În întîlnirile pe care le-a avut cu cineștii și ziariștii italieni, el și-a expus pe larg punctul de vedere asupra viitorului film, căruia vrea să-i imprime o orientare artistico-filozofică. Regizorul sovietic va insista în mod special pe tema umanismului, pe raporturile complexe, uneori contradictorii, care existau în lumea acelor timpuri. Climatului de solidaritate care s-a născut atunci, peste anumite adversități, a dovedit că, în numele omeniei, aceste contradicții pot fi uitate și depășite.

Perioada pregătitoare a fost foarte laborioasă. Kalatozov și colaboratorii săi au străbătut Arctica în lung și în lat („Pînă și urșii știu că vrem să facem acolo un film” — a glumit Kalatozov la o conferință de presă ținută la Roma), au stabilit și vor mai stabili încă contacte cu supraviețuitorii expediției, ca italienii Viglieri, Troiani și Mariano, sovieticul Ciuhnovski, suedezul Kristel și mulți marinari de pe nava „Krasin” care, în 1928, a salvat echipajul. Și, bineînțeles, cu însuși generalul Umberto Nobile, azi octogenar, care le va fi un prețios consilier. Dar se pare că nu singurul. Din momentul în care a apărut știrea despre evocarea cinematografică a expediției Nobile, s-au primit scrisori și sfaturi din întreaga lume.

Filmările vor începe vara viitoare. Scenariul va fi scris în colaborare de autori sovietici și italieni. Distribuția încă n-a fost fixată, se știe numai că va fi multinațională. Actriți italieni vor da viață protagoniștilor italieni ai întîmplării de acum aproape patru decenii, după cum actori ruși, norve-

gieni, finlandezi, francezi, americani vor personifica pe salvatorii celor scăpați de la groaznicul dezastru. Filmul, căruia nu i s-a fixat încă titlul, va fi în culori.

Amintim cu acest prilej că filmul regizat de Kalatozov va fi a treia coproduție sovieto-italiană. Prima a fost documentarul „Rusia sub anchetă”, iar a doua „Italianii, oamenii de treabă” („Mergeau spre Răsărit”) al lui Giuseppe de Santis.

ARTA POPULARĂ

Renașterea de la Holui

Holui este un foarte vechi sat rusesc pierdut în pădurile regiunii Ivanovo, la nord-est de Moscova. Timp de patru secole pictura de icoane a fost marea specialitate a locuitorilor lui, care și-au transmis măiestria din tată în fiu.

De acolo, negustori purtînd lădițe negre în spinare, porneau pe drumuri lungi care îi duceau pînă în Siberia și Caucaz, pînă în Bulgaria și Serbia unde desfăceau produsele artizanilor din Holui. Pe „strada mare” a satului, riul Teza, pictorii de icoane își trimiteau operele la expozițiile internaționale. Ei au expus la Bruxelles și Madrid, la Copenhaga și Paris, la Torino și Leipzig și chiar dincolo de Oceanul Atlantic, la Chicago. Printre artizani mulți erau pictori de remarcabil talent, ale căror opere surprindeau prin finețe și perfecțiune.

Dar la începutul secolului nostru arta satului Holui a decăzut. Mari intelectuali ruși, precum Cehov, au semnalat fenomenul cu alarmă și durere. Din ferocitate, ceea ce părea definitiv apus s-a dovedit doar o eclipsă trecătoare. De trei decenii Holui a redevenit un centru de artă decorativă populară. În acest răstimp au fost create sute de miniaturi considerate ca articole de podoabă de o mare valoare artistică. Pe obiecte minuscule, de forme și destinații diferite, culori suculente sau dulci

E. Morozov: Insula libertății

scientează ca niște pietre prețioase, punînd o pecete de originalitate care face inconfundabile valorile artistice ale satului.

Meșterii din Holui lucrează de asemenea cu mult succes în domeniul artei grafice. Ei studiază istoria și costumele epocii pe care vor să o evocă și aleg cu gust și competență elementele esențiale ale subiectelor abordate. Desenele, care poartă și ele amprenta specifică a miniaturii, stau la rîndu-le sub influența vechii picturi rusești.

În fine un adevărat miracol al satului, ale cărui tradiții îl apropie de alte două centre de artă populară — Paleh și Mstera — este pictura murală. Autentic națională, pasionantă, ea poartă de asemenea trăsăturile tradițiilor locale, care fac din Holui un original templu al artei.

La Holui lucrează șazeci de artiști. În majoritate tineri, ei refuză să exploateze meritele strămoșilor și caută modalități și subiecte noi în basmele populare ruse și în biline, în cîntecele moderne și în operele literare.

— Toată familia noastră e melomană

arta

TEATRU

Succesul Medeei

Istoria scenică a „Medeei” lui Euripide cunoaște multe succese artistice. Încă unul, de mare răsunet, a fost înregistrat zilele acestea la Moscova într-o deplină desfătare a spectatorilor.

Teatrul „Maiakovski” din capitala sovietică, condus de Nikolai Ohlopkov, a pus în scenă tragedia lui Euripide, invitînd, pentru a interpreta rolul titular, pe binecunoscuta actriță greacă Aspasia Papatanasu, una dintre cele mai mari tragediene ale timpului nostru.

Publicul român a avut prilejul să o vadă și să o audă pe Aspasia Papatanasu, umplînd cu vocea-i formidabilă imensa Sală a Palatului și dominînd cu prezența-i puternică — deși grațioasă și fragilă — scena pe care se mișca cu

GNOTOBIOLOGIE

Un organism singuratic

Spre deosebire de biologie, care cercetează viața așa cum este, în ansamblul relațiilor dintre organismele vii, gnotobiologia, una din cele mai tinere vârstare ale științei, se consacră studiului vieții lipsite de microbi.

Cum se realizează viața fără microbi, cu alte cuvinte cum se asigură izolarea biologică ce permite existența unui organism independent de toate celelalte? Natura oferă asemenea condiții extrem de rar, preferind să asocieze existența macroorganismelor cu aceea a diferitelor microorganisme. Și totuși un ou de găină, de exemplu, nu conține bacterii în interiorul găoaicei, iar embrionul se dezvoltă într-o lume miniaturală în care nu există nici un fel de alte ființe. De altminteri, embrionul oricărui mamifer sănătos beneficiază de aceleași condiții.

Pentru ca nou-născuții să-și păstreze totala sterilitate din perioada vieții intrauterine, oamenii de știință au imaginat o aparată specială, foarte complicată, în care sunt menținute animalele de experiență. Apa, hrana, aerul, spațiul în care se mișcă, totul e înconjurat de o barieră antimicrobiană.

Primii cobai nou-născuți, perfect sterili, au fost obținuți încă la sfârșitul secolului trecut. Animalele lipsite de microbi arătau și se comportau ca oricare altele și oamenii de știință au conchis că bacteriile nu sunt necesare

vieții. După vreo 17 ani au fost obținuți pui de găină lipsiți de microbi, apoi iezi și muște. În zilele noastre există colonii întregi de iepuri de casă, șoareci, cobai, porci, drosophile, pui de găină sterilizați; în unele colonii animalele fără microbi s-au perpetuat pînă la a șaptesprezecea generație.

O dificultate a creșterii animalelor fără microbi rezidă în alegerea și sterilizarea alimentelor. Lipsa microflorei, care joacă un rol însemnat în schimburile metabolice, cît și influența negativă a sterilizării asupra unor substanțe nutritive din alimente au determinat carențe vitaminice care au pus sub semn de întrebare unele experiențe. Cu timpul, însă, cercetătorii au învățat să adauge cantitățile de vitamine, fermenți, săruri, microelemente, necesare menținerii vieții fără microbi.

O seamă de particularități morfologice și fiziologice deosebesc animalele lipsite de microbi de cele nesterilizate. Lipsa florei microbiene influențează, în primul rînd, imunitatea organismului; apar defecte în mecanismele de apărare celulare și umorale, scade numărul de leucocite din sînge. În schimb crește capacitatea de absorbție gastro-intestinală, iar ciclul vital al celulelor epiteliale ale mucoaselor e de două ori mai mare față de cel al animalelor normale.

Se știe că există boli infecțioase datorate acțiunii unei asociații de microorganisme. Pe de altă parte, incapacitatea unui agent patogen de a provoca boala poate fi determinată nu numai de „pasivitatea” microorganismului, ci și de interferența dintre un anumit microb și flora care îl însoțește. S-a putut constata, de pildă, sensibilitatea cobailor sterilizați la vibriionul holerei,

deși cobaii „obișnuiți” nu sînt receptivi la această boală. S-a demonstrat că anumite bacterii, inofensive pentru animalele din mediul cu microbi, au efecte patologice la cele sterilizate.

Animalele gnotobiologice fac posibilă o orientare nouă în virusologie, mai cu seamă în studierea naturii virotice a cancerului și altor maladii. O dată cu extinderea explorării Cosmosului, gnotobiologia a găsit utilizări și în această sferă de activitate. Cele mai interesante rămîn, însă, aplicațiile tinerei științe în studierea originii vieții. Căci pentru a realiza sinteza unui sistem similar celui viu — și acesta va fi pasul imediat următor sintetizării unor compuși organici necesari apariției vieții — va fi nevoie de condiții absolut sterile, care să excludă participarea de celule vii la o „reconstituire” atît de delicată.

GEOLOGIE

Porii Pămîntului

Mai toți ne închipuim că în urma exploatării zăcămintelor de minerale rămîn cavități mai mari sau mai mici, corespunzătoare volumului extras. Imaginea ne e sugerată de cariere și mine și, în asemenea cazuri, corespunde în mare măsură adevărului. Nu chiar integral însă, căci de multe ori, cînd roca de deasupra are o rezistență redusă, pentru a evita prăbușirile de teren, galeriile abandonate sînt fie umplute cu material inutil (steril), fie „încate” prin pătrunderea apei.

Cu mineralele lichide sau gazoase lucrurile se petrec însă altfel. Țițeiul de pildă, nu se găsește sub forma unor „lacuri subterane” cum se crede în general, ci umple golurile mici și foarte mici inerente oricărei roci, imbibînd-o ca apa un burete. În cantitate mai mare se adună doar în crăpături.

De ce sînt toate rocile mai mult sau mai puțin poroase? Pentru că grăunțele care le compun au forme neregulate și, cînd se alătură, nu pot da o masă perfect compactă: între ele rămîn spații mărunte, denumite porii. Porozitatea unei roci se exprimă în procente din volumul său total. Teoretic, într-un nisip cu grăunțe rotunde și de aceeași mărime, așezate într-un anume fel, volumul porilor se ridică la 46 la sută în diferență de dimensiunile grăunțelor. Această situație nu se întîlnește însă în natură. Grăunțele sînt de diverse mărimi, cele mici plasîndu-se în spațiile dintre cele mari și reducînd astfel volumul porilor la 20—30 la sută în nisipurile petrolifere bogate. Porii nu sînt influențați de presiunea exercitată asupra rocii, persistînd chiar și la adîncimi mari, unde apăsarea e considerabilă.

Mineralele lichide și gazoase au deci posibilitatea de a circula prin roci, căci porii comunică între ei. În consecință, apa subterană (freatică) se scurge de-a lungul pantei stratului respectiv, pe cînd petrolul și gazele naturale fug din

regiunile unde sînt supuse unei presiuni înalte migrînd spre cele unde pot sta mai la largul lor. Dacă găsesc o ieșire (naturală sau creată de mina omului) se grăbesc s-o folosească.

Porii părăsiți de un mineral nu rămîn goi, ci sînt umpluți de substanțele aflate prin împrejurimi în cantitate suficient de mare. Astfel în cei din care s-a extras petrol, pătrund gaze sau apă. Pe acest principiu se bazează de altfel o metodă de exploatare a petrolului: în porii rocii petrolifere se introduce forțat apă sau gaz pentru a obliga țițeiul să migreze și să iasă prin „supapa” care i s-a creat — sonda.

Rezistența rocii nu este cîtuiș de puțin influențată de substanța conținută în pori. De aceea exploatarea petrolului, gazelor naturale și apei nu se însoțește de modificări în macrostructura solului și subsolului.

NEUROFIZIOLOGIE

A dormi,
a visa poate...

În mod curent, se cunosc două feluri de somn: cel „ușor”, din care trezirea se face repede, la cel mai mic zgomot, și cel „profund”, pe care nu-l tulbură decît excitanții acustici foarte puternici. Cercetările fiziologice din ultimii ani au demonstrat însă că somnul trebuie împărțit, din punct de vedere științific, în categorii mai nuanțate.

Conform teoriilor vechi, dormitul era considerat o stare pasivă, opusă vegheii, o scădere progresivă a activității creierului. Se știa că excitarea unei anumite zone din scoarța cerebrală provoacă deșteptarea și că distrugerea acestei regiuni dă naștere unei stări letargice permanente. Ulterior însă s-a constatat că există o altă zonă în creier, a cărei stimulare determină adormirea și că izolarea ei de restul encefalului scurtează considerabil durata somnului la animalul de experiență. Aceasta înseamnă că somnul e și el un fenomen activ, al cărui punct de plecare poate fi localizat.

Roci poroase, în care migrează adesea petrolul.

Cu ajutorul electroencefalografiei s-au stabilit patru stadii de somn, începînd cu adormirea (unde rapide, de voltaj extrem de scăzut) și sfîrșind cu somnul profund (unde lente, de voltaj relativ mare). Pe măsură ce se trece de la faza nr. 1 la faza nr. 4, trezirea e din ce în ce mai dificilă, iar traseul electroencefalografic, care în stare de veghe este asincron (celulele scoarței par să aibă activități independente), devine tot mai sincronizat.

Astăzi, unii fiziologi înglobează aceste patru stadii în categoria așa numitului somn lent. În contrast cu el, s-a descoperit existența unui somn paradoxal, în care undele electroencefalografice sînt iarăși rapide și de mic voltaj. Somnul paradoxal seamănă așadar cu perioada de adormire (deși apare la 50—70 de minute după instalarea ei), ba chiar cu starea de veghe.

În stadiul paradoxal, se înregistrează mișcări repezi ale globilor oculari, dispariția tonusului muscular, variabilitatea ritmului cardiac și creșterea celui respirator. Partea cea mai bizară este însă că, deși pe plan encefalografic asemănarea cu starea de veghe este, așa cum am văzut, foarte mare, trezirea din somnul paradoxal e chiar mai grea decît din cel lent. Tocmai din contradicția între „adîncimea” lui și traseul electroencefalografic s-a născut și denumirea de paradoxal acordată acestui somn.

Ciclul lent împreună cu cel paradoxal durează la om aproximativ o oră și jumătate și se repetă, cu unele variante, de patru-șase ori pe noapte. La adult, perioada paradoxală se lungeste spre dimineață, cînd durează în medie douăzeci de minute. În total, ea reprezintă cam 20 la sută din somnul nocturn, în timp ce la sugar proporția este de 60 la sută iar la o pisică nou-născută de 90 la sută. La copii, noaptea începe adesea cu perioada paradoxală. Pe măsură ce cresc, procentajul de somn paradoxal scade, ceea ce dovedește că dezvoltarea scoarței cerebrale e necesară pentru apariția și durata celui alt somn, a celui lent.

Dacă un individ, care se supune în mod voluntar la experiență, este trezit cîteva nopți la rînd ori de cîte ori se ivește perioada paradoxală, în nopțile următoare el recuperează această pierdere, prin creșterea proporției de somn paradoxal (pînă la 60 la sută) în dauna celui lent. Dacă recuperarea nu poate avea loc, iau naștere halucinații care duc uneori la tulburări mintale deosebit de grave.

La ce servește — ca să spunem așa — somnul paradoxal? Cercetătorii răspund: la vise. Durata lui coincide cu cea în care se eliberează fantezia nocturnă a omului. „A dormi, a visa poate...”, spunea Hamlet. Fiziologii precizează că a dormi „paradoxal” înseamnă a visa sigur. Dar ei mai adaugă ceva. O altă funcție — mult mai importantă — a somnului paradoxal ar fi aceea de formare a memoriei, de selecționare, sortare și asimilare a mesajelor recepționate în starea de veghe. Așa s-ar explica și marea durată a perioadei de somn paradoxal la copii.

FIZICĂ

„Baterii“ atomice
de buzunar —
de ce nu ?

În epoca noastră atomică ne-am obișnuit să concepem instalațiile de producere a energiei nucleare numai sub forma unor centrale gigantice, având o „înmă“ primejdioasă pentru om și de aceea înconjurată de un enorm cheson protector, construit din beton sau oțel. Se pare, însă, că oamenii de știință au hotărât să spulbere această imagine.

Nu de mult, specialiști din șase țări, reuniți sub auspiciile Agenției internaționale a energiei atomice, au căzut de acord că, într-un viitor nu prea depărtat, la dispoziția oamenilor vor putea fi puse adevărate „baterii“ atomice de buzunar, mai miniaturizate chiar decât pilele chimice.

Intr-adevăr, lucrul e pe deplin posibil dacă ținem seamă de faptul că cercetările spațiale întreprinse în ultimii ani au contribuit la realizarea de către energeticieni a unor importanți pași pe calea miniaturizării. Alți specialiști sovietici cit și cei americani au pus în acest răstimp la punct reactori nucleari care ocupă un spațiu extrem de redus și care, actualmente, alimentează navele cosmice. Astfel de aparate, cântărind numai câteva kilograme, își găsesc încă de pe acum aplicații și pe Pământ. Așa se întâmplă, de pildă în cazul necesității unei surse care să ofere energie pe termen foarte lung, pentru localități lipsite prin forța împrejurărilor de orice aprovizionare energetică normală. În general, aceste sisteme folosesc nu integrări de fisiune, ci dezintegrări beta, conversia radiației în energie făcându-se direct.

Perspectivile cele mai uimitoare se referă, însă, la niște pile complet miniaturizate, cu alte cuvinte cântărind numai câteva grame! Se prevede chiar că asemenea „mașini“ ar putea fi direct implantate în corpul omenesc, pentru a stimula funcționarea unor organe în suferință sau pentru a asigura controlul unor funcțiuni fiziologice deficitare. Ele ar mai putea fi folosite la fabricarea unor ceasornice atomice sau la realizarea unor sisteme delicate, destinate detectării cutremurelor, inundațiilor, incendiilor forestiere și chiar a bancurilor de pești. În ce privește „combustibilul“, experții înclină spre stronțiu 90, cu condiția ca acesta să fie înconjurat de un blindaj sau, încă și mai bine, spre plutoniul 138, care este mai puțin primejdios.

PSIHOLOGIE

Geniu

și „genii“

Problema așa-numiților cretini geniali pasionează de multă vreme cercurile științifice. Termenul însuși a fost găsit în veacul trecut de cunoscutul psiholog francez Pierre Janet; *les idiots savants*, spunea Janet, sînt inși care, deși posesori ai unei ineligențe inferioare mediei sau chiar deficienți sub raport intelectual, izbutesc să rezolve în fracțiuni de secundă probleme complexe de matematică.

Cazul cel mai recent este acela al gemenilor new-yorkezi Charles și George (publicațiile de specialitate nu le dau și numele de familie). Avînd un tată alcoolic inveterat, un frate de-al lor a murit de epilepsie, iar ei înșiși suferă de crize convulsive, ei au învățat să meargă după vîrsta de doi ani și să vorbească după ce au împlinit trei; în copilărie se împiedicau de orice obstacol (deci o carență a centrilor direcționali), își produceau ei înșiși leziuni, rupeau orice obiect le cădea în mînă (inadaptați congenitali).

Subdezvoltați fiziceste, astăzi, la vîrsta de 27 de ani, arată ca niște copii de 14 ani. Vîrsta mentală nu trece de șapte ani. Charles și George nu pot face corect o operație de aritmetică elementară, să înmulțească, de pildă, 5 ori 5. Au o memorie foarte slabă (nu pot să rețină mai mult de cîteva zile numele ultimilor zece președinți ai S.U.A.), dar sînt în stare să-și amintească condițiile atmosferice ale oricărei zile din ultimii douăzeci de ani. Răspunsul exact nu este o urmare a memorizării unei înșiruri de date publicate de institutul meteorologic, ci a amintirii pe care au păstrat-o despre ziua respectivă. De altfel, cei doi gemeni citesc cu foarte mare greutate, abia izbutesc să silabisească (fără a înțelege sensul) titlurile din ziare.

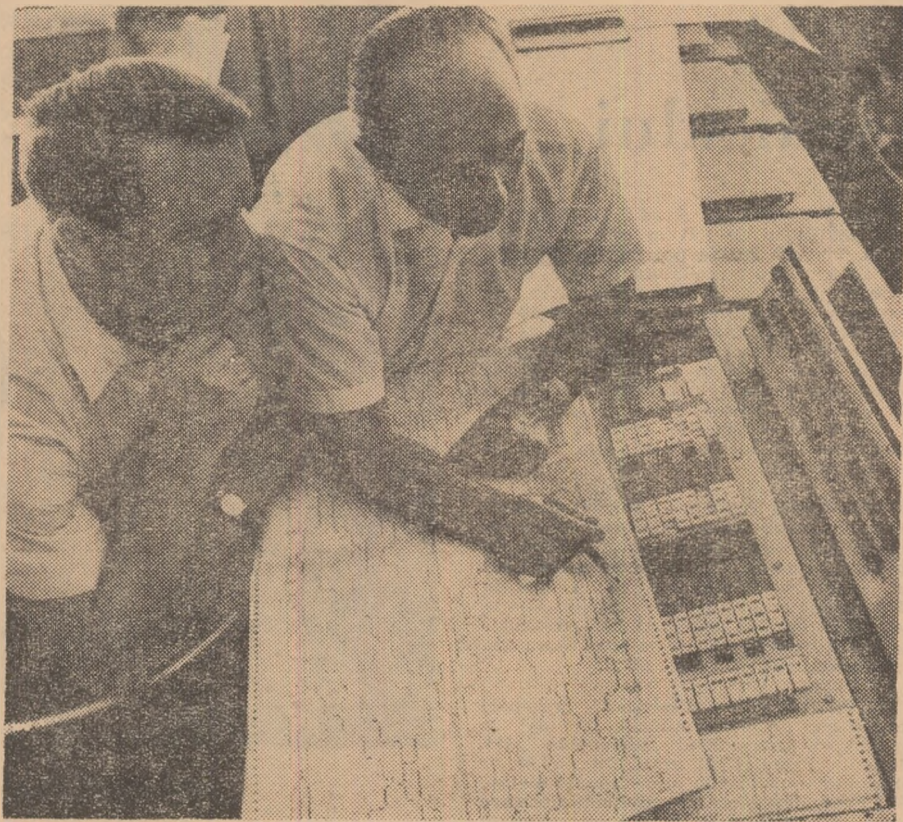
Specialitatea lor e însă alta: ei pot indica în ce zi a săptămîinii a căzut o anume dată trecută sau va cădea o anume dată viitoare. Dacă sînt întrebați, de pildă, în ce lună din anul 2002 prima zi va fi vineri, răspund imediat, fără nici o ezitare. Intrucît răspund astfel la întrebări ce nu figurează în nici un text, memorizarea e exclusă. Specialiștii de la Institutul de psihiatrie al statului New York consideră că întrebările pun în mișcare un anume mecanism al celulelor nervoase cerebrale care lipsește la oamenii normali, oricît de inteligenți ar fi ei. Dar ce fel de mecanism? Și cum acționează el? Pînă acum nu s-a putut da un răspuns multumitor la aceste întrebări.

Se pare că mintea celor doi gemeni se comportă, în esență, ca una din cele mai moderne și mai perfecționate mașini electronice de calcul. Să existe, deci, și în creierul lui Charles și George un număr de neuroni-tranzistori care reacționează „mecanic“ (așadar nu inteligenți) la formularea unui anume gen de întrebări?

Ar fi totuși o mare greșeală dacă, din cele de mai sus am fi tentați să tragem cumva concluzia că existența unor excepționale capacități de memorizare sau de calcul presupune neapărat grave deficiențe intelectuale în alte domenii. Pentru a cita tot un caz reținut de analele psihologiei, americanul Henry Safford, care într-o fracțiune de secundă enunța produsul înmulțirii a două numere de cîte cincisprezece cifre, a fost socotit, pe baza unor teste cu garanții de obiectivitate, „o inteligență deasupra celei obișnuite“.

Căci există și o anomalie inversă celei pe care o semnalăm în cazul gemenilor Charles și George: aceea a oamenilor testați ca „excepțional de inteligenți“, dar care nu prezintă nici o urmă de genialitate, în vreun domeniu oarecare. În S.U.A., acești super-inteligenți sînt grupați într-un club. Din el pot face parte numai indivizi al căror „coeficient de inteligență“ este de cel puțin 154 (în comparație cu valoarea 100 considerată „nivel mediu“, deficienții mintali nu ating indicele 70, iar „geniile“ trec de cel puțin 130).

Nu de mult, Institutul tehnologic din Massachusetts care a făcut o cercetare aprofundată asupra acestor „supercreeiere“ a descoperit niște lucruri deconcertante. Nici una din somitățile intelectuale ale S.U.A. nu figura printre ele. Coeficientul de inteligență al lui Einstein (134) nu depășea media membrilor clubului. Ca să nu mai vorbim de faptul că unul din aceștia are șase ani: se numește Fey Lazarides, are

„Dispercerul automat“, care întocmește graficul circulației feroviare, a fost elaborat la Centrul de calcul din Moscova.

coeficientul 164 și amindoi părinții lui sînt membri ai clubului.

Lăsînd de o parte îndoielile legitime asupra testelor care stabilesc „geniul“, se impune deci concluzia că inteligența, atît în accepția comună cît și în cea științifică a termenului, nu presupune o genialitate creatoare sau o fenomenală capacitate de calcul. Nici unul din cei cu coeficientul 154 nu valorează, desigur, cît unghia degetului mic al lui Einstein.

Marele savant și cei doi gemeni sînt încă, la poli opuși, tot atîtea enigme,

V. Bielii

ASTROFIZICĂ

Cometele — vehicule
interplanetare

Studiind orbitele a numeroase comete, particularitățile mișcării lor în spațiu și spectrele care le caracterizează natura fizică, savanții sovietici au ajuns la concluzia că aceste corpuri cerești și-au făcut apariția în sistemul solar în urma unor procese fizice care au avut loc pe diferite planete. Ipoteza se bucură astăzi de tot mai multe confirmări. În primul rînd, s-a stabilit că meteoriții care fac parte din nucleul cometelor sînt fragmente din scoarța corpurilor planetare, lucru care se poate afirma și despre a-teroiți sau despre pulbera meteoritică; sfărîmături mai mari sau mai mici sînt proiectate în spațiu în urma unor fenomene vulcanice desfășurate la scară cosmică.

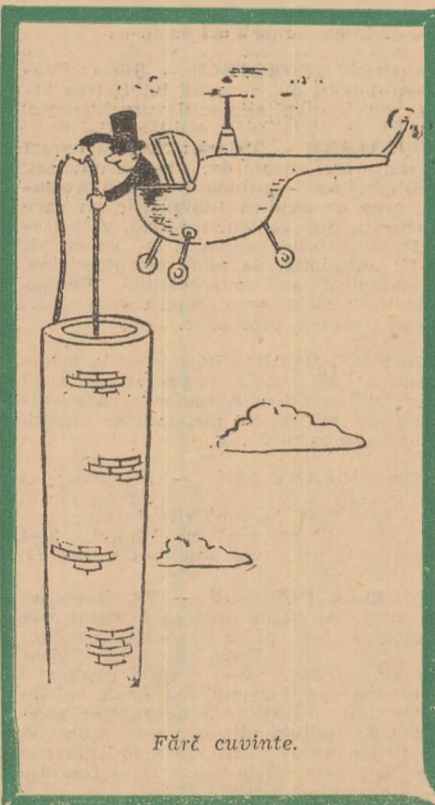
În favoarea acestei concluzii pledează, între altele, și existența în comete a gheții care, evaporîndu-se, formează capetele și cozile lor nebuloase. (Unele dintre planete, ca Jupiter și Saturn, pe care au fost observate grandioase fenomene vulcanice, „dispun“ chiar de familii de comete). Argumente în același sens constituie și structura suprafeței lunare și craterile recent descoperite pe Marte, precum și datele oferite de studierea densității mijlocii a planetelor și sateliților lor, densitate care descrește pe măsura depărtării de Soare sau de planete. E foarte posibil — declară astrofizicienii — ca la începutul inepurilor densitatea să fi fost aproape identică la toate corpurile și anume apropiată de cea mijlocie a materiei solare. Proiectarea straturilor superficiale mai puțin dense în urma răcirii și a activității vulcanice a dus mai tîrziu la formarea cometelor, maselor meteoritice și asteroizilor.

Fiînd inițial niște mase gazoase incandescente, planetele și sateliții lor

s-au răcit cu o viteză depinzînd de volumul lor. Apoi s-a format o scoarță subțire și o atmosferă, perioadă în care au putut lua ființă oceanele calde. Tot atunci au intervenit puternice procese de circulație a materiei care făceau ca scoarța să crape sub efectul gazelor acumulate sub ea, puternice ejecții vulcanice cu atît mai violente cu cît straturile superficiale se îngroșau. În acest răstimp, deoarece scoarța lăsa să treacă mai puțină căldură, atmosfera densă a planetelor mai mici și mai depărtate de Soare s-a congelat, formînd în jurul lor un scut de zăpadă și gheață. Și nu e imposibil ca fragmente din această materie solidă și rece, proiectate în spațiul cosmic, să fi protejat, de-a lungul milioanele de ani, microorganismele impotriva razelor ultraviolete, X și radiațiilor corpusculare. Întîlnind în calea lor alte planete, gheața a adus pe suprafața lor și embrioni de viață, lucru dovedit de studierea fragmentelor căzute din Cosmos pe Pământ.

Așa devine foarte probabilă și ipoteza că multiplele forme de viață de pe Pământ trebuie să corespundă particularităților de viață existente în prezent sau trecut pe alte planete! Intr-adevăr, de ce nu s-ar explica extraordinara diversitate a lumii noastre vegetale și animale și prin multiplele schimburi de materie vie între planete, realizate pînă astăzi prin mijlocirea cometelor și altor corpuri cerești?

E o ipoteză pasionantă, din păcate deocamdată numai o ipoteză dar care, într-un viitor nu prea îndepărtat va fi verificată de cosmonauți.

Fără cuvinte.

Poșta medicului

ZOICA GELU — Arad: 1) Pentru o fată, înălțimea de 1,71 m este, după părerea noastră, foarte potrivită și intenția dv. de a o spori, laudabilă în sine, ni se pare irealizabilă, ținând seama că la fete creșterea în înălțime se încheie la 18—19 ani. 2) Pentru exercițiile de educație fizică solicitate, vă recomandăm lucrarea „Gimnastica pentru femei” de Gînetă Stoenu, apărută în Editura U.C.F.S. 3) Exerciții de culturism au fost și vor mai fi publicate în paginile revistei noastre însă cealaltă dorință nu avem cum să v-o îndeplinim.

BUZOIANU PETRE — București: Este vorba probabil de mărăgărităre (muguet), o micoză bucală. Tratamentul constă în spălături alcaline cu soluție de bicarbonat de sodiu și badijonări cu o soluție alcoolică 50 la sută de acid salicilic 3—4 la mie, alternând cu spălături cu apă oxigenată. De asemenea luați pe gură Stamicin, 6 drageuri zilnic, de 3 ori pe zi.

B. POPESCU — Ploiești: Crampele musculare de care suferiți par să se datorească într-adevăr piciorului plat. Efortul muscular al unui om cu picior plat cînd urcă scările unui bloc de 6 etaje sînt echivalente cu ale unui alpinist care se catără pe Mont Blanc. Vă recomandăm pantofi ortopedici, nămoloterapie, Fosfobion, gimnastică medicală și masajele gambelor.

IRIDON — Sibiu: 1) De bună seamă că vă reînfectați periodic cu oxiuri. Oxiuranul și Nematoctonul, administrate corect, conform prospectului însoțitor, reprezintă medicația specifică în această afecțiune. Ca tratamente auxiliare, vă recomandăm clisme în fiecare seară cu soluție de clorură de sodiu 20% sau soluție de bicarbonat de sodiu 2%, după care regiunea perianală va fi unsă cu unguent precipitat alb sau galben de mercur 2% (unguent oftalmic). 2) Sînt tulburări vasculare periferice, pentru care vă indicăm comprimate sau injecții de Tolazolin, administrate sub supraveghere medicală.

AI. DORIN — București: Bromoval (3—4 tablete pe zi), Madiol (4—5 comprimate zilnic), dușuri alternativ calde și reci, sub jet puternic și o activitate profesională normală (fără ore suplimentare!) vor ameliora starea dv.

„NEHOTĂRITUL” — Calafat: 1) Vă rugăm să citiți răspunsul dat tov. Al. Dorin — București. 2) În majoritatea cazurilor de boală hemolitică a nou-născutului (eritroblastoză fetală), afecțiune gravă hematologică, s-a stabilit că copiii și tații erau Rh-pozitivi, iar mamele erau Rh-negative. Mamele care dau naștere la copii cu boala hemolitică nu au nici o manifestare anormală în cursul sarcinii; numai durata gestației este ceva mai scurtă decît în mod obișnuit.

GEORGICA GHEORGHE — Focșani: 1) Pentru pruritul anal ca și pentru eczema dintre picioare, vă recomandăm următoarea pomadă calmantă: Rp. Hidrocortizon V fiole, lanolină 8 g, vaselină 2 g. 2) Fiți fără grijă, nu-i vorba de cancer, ci — posibil — de o oxiroză.

A. B. București: Bromoval, Pasinal, Nervocalm sînt cîteva produse farmaceutice indicate pentru starea dv. nervoasă și, în plus, un mic efort de voință...

M. LUCIAN — București: 1) Pentru a vă putea recomanda o conduită de tratament în afecțiunea dv. este necesar să cunoaștem antecedentele patologice ale acestei complicații (gonoree, infecție cu trichomonas?). 2) Rezultate bune a dat în aceste mici „accidente” Madiol (4—6 comprimate zilnic). De asemenea, Pasinal 1—2 lingurițe de 3 ori pe zi.

GEORGE GEORGESCU — Sibiu: Tratamentul bolii dv. necesită internarea într-un serviciu spitalicesc de urologie.

ION ALEXE — Tulcea: Nefiind corect tratată, afecțiunea dv. s-a cronicizat, complicându-se — probabil — cu o prostatită, ceea ce explică tulburările pe care le acuzați. Sub control medical, veți asocia tratamentul prelungit cu penicilină, un alt antibiotic, de pildă streptomycină, cloramfenicol sau aureomicină. Pentru prostatită: băi de sezut, mici clisme calde, repetate, masaj prostate.

PENESCU DORIN: Răspunsul la prima scrisoare l-ați putut desigur citi în nr.47 al revistei noastre. Abundența corespondenței ne obligă să răspundem, uneori, târziu, ca în cazul dv.

CRĂINICEANU ION — Craiova: O cură de 15 fiole de Testosteron de 25 mg, cîte o fiolă la două zile, intramuscular, asociată eventual cu Madiol, 3—4 comprimate pe zi vor ameliora starea dv.

AURELIA POPESCU — Tr. Severin: La vîrsta de 46 ani oprirea fluxului este fiziologică și nu ni se pare a fi o consecință a operației. După cum nici sindromul dv. nevrotic nu-și găsește explicația în menopauza începută cu nouă ani în urmă. Cum tratamentul nevrozelor astenice este individualizat, vă sfătuim să urmați cu toată încrederea îndrumările medicilor care vă îngrijesc. E o condiție sine-qua-non pentru vindecare.

Aerul proaspăt e necesar în orice anotimp

DE VORBĂ CU PĂRINȚII

Îngrijirea copilului mic în anotimpul rece

Din primele luni de viață, copilul trebuie crescut în așa fel încît să-i sporim rezistența față de îmbolnăviri și capacitatea de adaptare la variațiile de temperatură.

Pentru călirea organismului, aerul proaspăt este unul dintre mijloacele cele mai indicate. De aceea, începînd de la vîrsta de 2-4 săptămîni, copiii trebuie scoși la aer, chiar iarna, cu fața descoperită. Plapuma care le acoperă trunchiul și membrele va fi adusă în jurul capului, lăsînd numai fața descoperită.

Pe vreme rece, prima plimbare trebuie făcută la o temperatură de cel mult 6-7° sub zero și să dureze numai 10-15 minute. Timpul de plimbare poate fi prelungit progresiv, iar copilul va fi scos și la temperaturi mai scăzute pînă la 12-15° sub zero.

În anotimpul rece, înaintea plimbării în aer liber, copilului i se ung obrații și nasul cu vaselină, unt sau altă grăsime. Dacă afară este vînt puternic, durată plimbării trebuie micșorată. Chiar dacă e frig, îmbrăcați copiii în veșminte suficiente de călduroase, fără însă să-i înfocilați, ca să nu transpire. Lipsiți de libertatea mișcărilor, în timpul plimbării ei se încălzesc foarte tare și riscă mai ușor să răcească.

Un rol important în îmbolnăvire îl joacă umiditatea aerului: aerul umed ia de 11 ori mai multă căldură de la organism decît aerul uscat la aceeași temperatură, iar cînd pielea este umedă, pierde de patru ori mai multă căldură, decît atunci cînd este uscată. De aceea iarna, cînd e zăpadă și vremea uscată organismul pierde mai puțină căldură decît atunci cînd e umed și zăpada se topește.

Știînd că copilul răcește și se supraîncălzește foarte ușor, nu este recomandabil să încălzim excesiv camera destinată sugarilor sau copilului mic. În general e bine să asigurăm o temperatură constantă de 20-21° pentru sugar, iar pentru copiii mai mari, cam 18-20°. În cameră aerul trebuie să fie curat și proaspăt. Pentru aceasta trebuie bine aerisită, deschizînd iarna ferestrele cu storul de lemn tras. Vom aerisi încăperea copilului cel puțin de trei ori pe zi — dimineața, la prînz și înainte de culcare — de fiecare dată cel puțin 30 de minute. În timpul aerisirii, copilul va fi lăsat în cameră, acoperit cu o plapumă călduroasă, cu o scufiță sau bonetică tricotată pe cap, fața rămînîndu-i însă descoperită.

În afara acestor măsuri, nu căutați să schimbați regimul de viață al copilului sub motivul că „afară e frig”. Îmbăierea și schimbarea îmbrăcămîntei sugarului trebuie respectate cu aceeași strictețe ca pe timp cald; regimul alimentar nu are de ce să comporte modificări față de celelalte anotimpuri (sporind, de pildă, numărul de supturi). Copiilor mai mari le asigurăm prin alimentație un aport de vitamine mai substanțial ținînd seama că în timpul iernii și cître primăvară organismul

uman e în general sărăcit de o parte din rezervele sale de vitamine.

Dr. E. I. Iankelevici

Cînd bolnavul refuză să-și arate limba

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

„Fundul de ochi” în hipertensiune

Boala hipertonică cu sau fără ateroscleroză este poate boala cea mai răspîndită a timpurilor moderne.

Oftalmologia, prin metoda de examen numită oftalmoscopie, contribuie într-o măsură destul de importantă la lupta împotriva hipertensiunii arteriale. Este vorba despre examenul „fundului de ochi” (F.O.) practicat astăzi ori de cîte ori există suspiciune de hipertensiune arterială sau ateroscleroză.

La acest examen se văd vasele sanguine „pe viu” ca în nici o altă parte a organismului. Din punct de vedere al comportării lor în diferite boli, vasele retinei seamănă mult cu arterele și venele din creier și de la rinichi. Observînd, deci, vasele retiniene se pot trage unele concluzii asupra stării vaselor din aceste organe. Fundul de ochi devine astfel o „ogîndă” a organelor interne.

De la reducerea calibrului vascular mai mult sau mai puțin pronunțată pînă la ruptura de vas cu hemoragie, rețeaua de vase retiniene furnizează o completare prețioasă a tabloului de simptome ale bolii.

Există, totuși, unele cazuri în care aspectul fundului de ochi nu este în concordanță cu tabloul clinic. Astfel,

la un bolnav cu hipertensiune arterială evidentă se poate găsi un fund de ochi cu aspect normal. În acest caz pledează pentru diagnostic celelalte simptome și examene de laborator.

În general însă, examenul fundului de ochi prezintă un interes deosebit pentru precizarea formei clinice și a evoluției bolii. Uneori, de pildă, bolnavul se poate simți foarte bine, creșterea presiunii sanguine nefiînd concludentă pentru evoluția clinică. În asemenea situație viitorul bolnavului nu depinde de valoarea cifrelor tensionale, ci mai ales de starea arterelor sale care se evidențiază la examenul fundului de ochi.

Oftalmoscopia este în prezent completată prin oftalmodinamografie, metoda de măsurare a tensiunii în artera centrală a retinei, spre deosebire de tonometrie, care constă în măsurarea tensiunii intraoculare.

Dr. S. Merzeev

DIETETICĂ

În litiazele renale

Formarea cristalelor urinare se datorește fie unei concentrații anormal de mari a unor substanțe, prezente în mod normal în urină, fie unei ingerări reduse de lichide prin lipsă de sete, ceea ce duce la o eliminare cantitativ redusă a urinei.

Este logic ca alimentația să fie adaptată fiecărui fel de litiază. Astfel, în litiaza urică, regimul va urmări să restrîngă consumul alimentelor bogate în purine, substanță din care rezultă în organism acidul uric; cărnuri, mai ales cele tinere, măruntițe, supe și ciorbe de carne, precum și leguminoase (fasole, mazăre, bob, linte). Carnea friptă sau fiartă în apă fierbinte este interzisă. Se poate consuma, de 3 ori pe săptămînă, carne slabă de vacă preparată sub formă de rasol. Sînt interzise apoi: brînzeturile fermentate și sărate, murăturile, cacao, alcoolul concentrat, mezelurile, cîrnații, vinatul, ciupercele, spanacul și sparanghelul.

Sînt permise, fără restricții, supele de legume și borșul de zarzavat, laptele și produsele lactate, ouăle, grăsimile, zaharoasele, cerealele și produsele din cereale, legumele (în afara celor menționate) și fructele crude sau fierte.

Regimul alimentar în litiaza oxalică va micșora aportul de alimente bogate în oxalați sau acid oxalic: fructe (fragi, căpșuni, smochine, prune, agrișe), zaharoase, cereale și produse de cereale, legume (cartofii în cantități mari, sfeclă, ciuperce, spanac, ridichi), lapte și produse lactate, piper, ceai, cacao.

Sînt permise, fără restricții, carnea și peștele de orice fel (preparate prin fierbere), supele de zarzavat, grăsimile proaspete și fructele, ca mere, lămii și grapefruit-uri, precum și castraveți, conopidă, mazăre, ridichi, ceaiuri diuretice, cafea de orz.

În litiaza fosfatică, sînt contraindicate: gălbenușul de ou în cantități prea mari, piinea prea sărată, brînză, dulciurile cu mult gălbenuș de ou, laptele și toate produsele lactate, supele de zarzavat, toate legumele, sarea în exces, zeama de lămie.

Dintre fructele permise, amintim: prunele, coacăzele, afinele. Dintre legume: varza de Bruxelles. Alte alimente recomandate: carne și pește de orice fel, supe de oase și carne fără zarzavat, zaharoase, cereale și produse de cereale, dulciuri din albuș de ou, ouă în cantități reduse, condimente, ceaiuri diuretice.

Medicus

PERU

Tainica cetate „Machu-Picchu“

Sintem exact treisprezece; un grup destul de ciudat, alcătuit dintr-o pereche de tineri din Barcelona, o învățătoare din Lima, un doctor în filozofie din Boston, doi călugări argentinieni, care seamănă unul cu altul ca două picături de apă, un ziarist din Venezuela, un student newyorkez, un geolog elvețian, doi germani din R.F.G. și, în sfârșit, un cubanez din Miami (S.U.A.) — cum a ținut el să precizeze din primul moment. Ne-am întâlnit, într-o bună zi, absolut întâmplător, la oficiul unei companii turistice, animați, toți, de dorința fierbinte de a vizita Machu-Picchu.

În 1532, în Cuzco au năvălit însă conchistadori spanioli, conduși de Francisco Pizarro. Incașii s-au închinat cu venerație în fața supraoamenilor cu bărbi, îmbrăcați în zale și cu arme care scoteau foc, pentru că li se păreau niște zei. Aceștia însă le-au jefuit templele și au început să-i ucidă. Până la urmă „zeii” s-au dovedit niște tilhari obișnuiți. În locul palatelor și templelor pe care le-au dărâmat, conchistadorii au înălțat, pe aceleași fundații, catedrale sumptuoase. Pentru fiecare templu păgîn s-a construit câte o catedrală catolică. În 1650, însă, a avut loc un puternic cutremur care a

Cetatea „Machu-Picchu“

Și iată-ne într-un mic avion al companiei peruviene „Faucet”, care a decolat, într-o dimineață senină și însoțită, de pe aeroportul din Lima, și a pornit spre Cuzco. 1200 de kilometri, două ore de zbor deasupra Cordilierilor.

...Ne îndreptăm grăbiți spre ieșire. Este ora opt și jumătate și, cu toate că soarele strălucește orbitor, e rece și nu prea ne simțim în apele noastre. Abia după ce citim inscripția de pe o plăcuță de metal prinsă de zidul aerogării ne dăm seama de ce ni s-au accelerat bătăile inimii și ne vijilie capul. „Cuzco — 3430 m deasupra nivelului mării” — glăsuiește plăcuța.

...Autobuzul ne poartă pe străvechile pietre, tocite de vreme, ale fostei capitale a puternicului imperiu incas, unul din cele mai uluitoare orașe din lume. Cîndva, Cuzco a fost reședința Marelui Inca, fiul Soarelui, stăpînul unui imperiu care se întindea de la Ecuadorul actual pînă în Patagonia, pe un teritoriu cu o lungime de 3.500 de kilometri. Se spune că orașul a luat ființă în a doua jumătate a secolului XI. Pe străzile și în piețele lui se înaltau palate și temple splendide. Cel mai frumos și mai bogat ornamentat era templul Soarelui. Pereții și plafonul clădirii erau acoperite cu plăci groase de aur, peretele din față era împodobit cu un disc gigantic din aur curat. Templul vecin, închinat Lunii, era în întregime îmbrăcat în argint; în templul Stelelor, argintul era presărat cu pietre prețioase.

distrus aproape toate edificiile; ulterior, orașul a fost reconstruit în întregime. Din splendidele monumente arhitectonice ale incașilor nu s-au păstrat decît resturi de ziduri și fundații, precum și câteva poduri. La ora actuală, orașul, care în timpul străvechiiului imperiu număra 200.000 de locuitori, nu are decît 80.000.

Plaza Mayor (incașii îi spuneau Uacai Pata — locul gemetelor), una din cele mai mari piețe din actualul Cuzco, era folosită de incași pentru diverse serbări și ceremonii. Tot acolo erau executați condamnații la moarte pentru vina de a fi comis una din cele trei mari crime: hoția, calomnia și lenea. Descendenții incașilor mai folosesc și acum vechea formulă de salut: „Ama kella”, „Ama sua”, „Ama liulla” — „Nu lenevi”, „Nu fura”, „Nu minți”. În 1571, în această piață, spaniolii au torturat sălbatec un mare număr de incași iar peste două secole l-au ucis acolo pe marele lor conducător, Tupac-Amaru.

De la Cuzco la Machu-Picchu sînt 112 kilometri. Dacă însă ținem seama că pe acest traseu calea ferată are o singură linie care, șerpuiind pe valea riului de munte Urubamba, ba urcă pînă aproape de nori, ba coboară brusc, cele două localități nu sînt chiar atît de apropiate. Jos, în vale, apele ruginii ale Urubambe se zburcîmă neobosite între maluri, iar deasupra noastră se înalță, semețe, către țării crestele Cordilierilor, împodobite cu diademe scilpitoare de zăpadă. E zăpușeală, deschidem geamurile. Înăuntru năvălește parfumul diafan al vișniilor înfloriți și aroma ierburilor grase. Ne apropiem de ținta călătoriei. Ne așteaptă o jumătate de oră de senzații tari, pe drumul care șerpuiește pe marginea unor prăpăstii înfricoșătoare. Roțile autobuzului sînt atît de aproape de ele, încît femeile țipă înspăimîntate, în timp ce bărbații tac, cu demnitate, dar preferă să închidă ochii.

În cele din urmă ajungem în vîrf. În fața noastră se deschide o panoramă fantastică. Norii zdrențuiți se odihnesc pe creste stîlcoase inaccesibile. Una din ele, învăluită într-o fantomatică lumină verzuie, este Machu-Picchu, misterioasa cetate-templu a incașilor, ultimul lor refugiu după invazia conchistadorilor ucigași. Pe versante, săpate direct în stîncă, coboară terase înalte de cîte 3—4 metri și acoperite cu un strat de pămînt. Pe ele cultivau incașii porumb și cartofi. Construcțiile monumentale de pe creasta muntelui, durate din blocuri de piatră de dimensiuni incredibile, sînt vreo două sute la număr: temple, palate, depozite, băi, fîntîni, locuințe; ele akătuesc Machu-Picchu. Nu există

acoperișuri, au putrezit și au fost imprăștiate de vînt, după cum nu există nici o urmă lăsată de oameni, nici chiar morminte, ci numai pietre și pietre... Pare un peisaj nepămîntean, lunar.

Oamenii au aflat de existența lui Machu-Picchu abia acum 55 de ani. În 1911 au fost depistate ruinele acoperite de păduri seculare numite, ca și muntele pe care se află, Machu-Picchu — orașul vechi în limba quechua. Cu acel prilej au fost date la iveală, ruinele vechii cetăți Villapampa și s-au dezagropat schelete, dar numai de femei și copii. În templul cetății nu s-au găsit însă podoabe, picturi sau statuete. Cum se explică toate acestea?

Potrivit uneia din numeroasele ipoteze, cetatea Villapampa, capodoperă a artei fortificațiilor, așezată pe creasta muntelui și înconjurată de jur-împrejur de prăpastii, era inaccesibilă. Dar incașii au cucerit-o — nu se știe cum — și au preluat înalta cultură a tribului indian care o stăpînea, precum și sistemul lui de organizare a statului. Vreme de 300 de ani, au uitat de existența cetății, pentru că să-și amintească de ea cînd conchistadorii au început să distrugă Cuzco.

Machu-Picchu a fost, așa dar, ultimul adăpost al incașilor. Cîți ani sau decenii au trăit ei oare în acel loc, rupți complet de restul lumii? Nimeni nu știe. Și ce i-a determinat apoi să părăsească Machu-Picchu, lăsînd acolo numai femeile și copiii? Probabil că foametea. căci loturile minuscule de pămînt de pe terase nu-i puteau hrăni. Dar unde au plecat, unde și-au găsit apoi adăpost? Ar fi oare exclus ca undeva, în Cordilierii puțin cercetați, să existe, ascunsă privirilor de păduri dese și stînci abrupte, o civilizație autentică a incașilor, descendenți ai celor care au locuit în Machu-Picchu?

Cît privește extraordinara artă a incașilor de a prelucra piatra, cu atît mai uluitoare cu cît cioplitorii nu cunoșteau instrumentele de fier, ea dă naștere la multe supoziții. Una dintre ele este legată de o pasăre neobișnuită descoperită prin partea locului. Mica vietate, numită *hacaclo* („care scobește piatra”, în limba quechua) este foarte pretențioasă în materie de locuință. Ea se adăpostește numai în cuiburi de piatră. Cu ciocul-i mic cioplește în granit o deschizătură adîncă cam de un metru și-și aranjează acolo cuibul. Se crede că în procesul muncii, ciocul păsării *hacaclo* este foarte mult ajutat de saliva ei care dizolvă granitul. Să fi cunoscut oare incașii formula miraculoasei substanțe?

V. Kobiș

CANADA

Expo-67

Cea dintîi expoziție universală s-a ținut în 1851 la Londra. Palatul de Cristal, construit cu acest prilej, o imensă clădire din sticlă și metal, a fost considerat o adevărată minune. Expoziția a înmănușat peste 100 de milioane de obiecte și a avut șase milioane de vizitatori. Publicul a fost atît de impresionat, încît s-a socotit că trebuie să se organizeze și alte expoziții universale, care să îngăduie o mai bună cunoaștere a lumii, să răspîndească inovațiile tehnice.

Această epocă a fost incununată de celebra expoziție de la Paris, din 1900. De treizeci de ani Europa nu mai cunoscuse nici un război mare și un măcel mondial părea încă un lucru imposibil. Profetii societății burgheze așteptau din partea veacului XX miracole. Exponatele, prezentate de 83.000 de participanți, au fost vizionate de 51 de milioane de vizitatori: e un record neîntrecut pînă astăzi.

Cea din urmă expoziție universală, aceea de la Bruxelles, a însemnat o reușită incontestabilă în 1958. De atunci, multe lucruri s-au schimbat în lume, au apărut state noi, știința și tehnica au progresat cu pași de uriaș.

În aceste împrejurări a devenit necesară o nouă expoziție universală. Data inaugurării ei a fost fixată pentru ziua de 28 aprilie 1967. Ca gazdă a expoziției a fost ales Montrealul. Acest mare oraș din Canada îi va primi pe vizitatori timp de șase luni, așa cum s-a întîmplat și la Bruxelles. În același timp, țara gazdă va sărbători împlinirea a 100 de ani de la întemeierea Confederației canadiene și 325 de ani de la întemeierea orașului.

Deviza adoptată reia titlul unui ro-

man al lui Saint-Exupéry: Pămîntul oamenilor. Emblema expoziției va fi un străvechi simbol al omului — niște linii verticale terminate prin mîini omeneste — dispus în cerc, pentru a forma astfel globul terestru, Pămîntul oamenilor.

Programul oficial formulează astfel obiectivele expoziției: „A prezenta realizările dobîndite în cîmpul economiei, științei, construcțiilor, culturii, a pune în lumină aspirațiile spirituale și materiale ale oamenilor, a caracteriza geniul omenesc”.

Ideea a fost bine primită în toate continentele. Mai bine de 70 de țări și un număr de organisme internaționale au acceptat invitația Canadei. În afară de aceasta, la Montreal vor fi reprezentate și o seamă de mari companii industriale și organizații canadiene.

Spre a pune mai bine în valoare ideea expoziției, vor fi organizate o serie de pavilioane internaționale specializate: Omul scrutează Universul, Omul și munca, Omul și sănătatea, Geniul creator al omului, Omul și alimentația, Omul în oraș etc.

Cu cele două milioane de locuitori ai lui, Montrealul este un oraș neobișnuit; e un port oceanic aflat la 1500 de kilometri de litoral, pe țărmurile marelui fluviu Saint-Laurent, care, în dreptul orașului, are aproape trei kilometri lățime. Cheiurile sînt construite în stil tipic american, cu zgîrie-nori impunători. În cartierele rezidențiale arhitectura este însă mai diferențiată. Orașul are multe biserici catolice și vechi clădiri ce amintesc de peisajul urban francez.

Căutînd un teritoriu propice, organizatorii expoziției s-au oprit pînă la urmă la o soluție cutezătoare și originală, optînd pentru insulele fluviului și un cap îngust din port. Dar, la drept vorbind, nu există decît o singură insulă, odinioară fortăreață, transformată ulterior în parc de distracții, iar capul nu era nici el cap, în adevărata accepție a cuvîntului, ci un chei. Suprafața celor două fișii de pămînt era neîndestulătoare pentru o expoziție universală, cu atît mai mult cu cît organizatorii țineau să conserve parcul insular și vechile fortificații. În consecință, cheiul a fost lărgit și transformat realmente într-un cap, iar insula Sfînta Elena a fost mărită la ambele extremități. Apoi, între țărmul sudic al fluviului și insula Sfînta Elena a fost construită, prin unirea bancurilor de nisip, o nouă insulă, numită Notre-Dame. Pe teritoriul ei au fost amenajate lacuri, canale, lagune, au fost instalate conducte subterane. Circa 29 de milioane de tone de rocă au fost transportate cu camioanele într-acolo; roca a fost parțial extrasă chiar din albia fluviului, în cursul celor 15 luni cît au durat lucrările. Devizul șantierului s-a ridicat la 40 de milioane de dolari canadieni. Multumită acestor amenajări, însă, expoziția are acum la îndemînă o suprafață de mai bine de 400 de hectare.

Ivirea unei noi insule și mărirea celei vechi au făcut să crească nivelul fluviului Saint-Laurent cu 1—2,5 metri. De aceea, în amonte de oraș a trebuit să se construiască un baraj pentru ghețuri, de peste 2000 de metri, constituit dintr-un număr de vane de oțel, telecomandate care nu lasă să treacă gheața, dar filtrează apa în partea lor inferioară.

Acestea au fost preliminarile lui Expo-67. Despre expoziția propriu-zisă într-un articol viitor.

Pavel Cerviakov

Fără cuvinte.

Tandrețe.

LEGENDE DESMINȚITE

Nu-i aur în Eldorado

Zvonul despre existența unei țări a aurului a circulat cu mult înaintea descoperirii Americii. Mungo Park, călătorind prin Africa apuseană, a afirmat că la sud de Niger există o țară bogată în aur. În vremuri și mai depărtate, împăratul biblic Solomon și-a trimis corăbiile spre fabuloasa țară a aurului numită Ofir. Argonauții s-au aventurat și ei pe mări necunoscute și și-au primejduit viața pentru a găsi lina de aur.

Năluca mirificului ținut de aur a vagabondat, vreme de secole, prin timp și spațiu pentru ca o dată cu descoperirea Lumii Noi să-și mute sălașul acolo și să capete un nume: Eldorado. De atunci încolo singuratici sau în grup, aventurieri sau vizători, căutători de aur aveau să alerge după fantoma legendariei țări răstimp de două secole și jumătate. Cîți vor fi fost în realitate? Urmele lor trăiesc într-o serie de binecunoscute denumiri geografice: Eldorado — oraș în Texas, Eldorado — localitate în Arkansas, Eldorado — în Illinois și Kansas, Eldorado — în Venezuela.

E ciudat și totuși nu există nici un Eldorado în California și în Klondyke, adică acolo unde s-a găsit aur.

Englezul Walter Ralleigh (1552-1618) a fost printre primii care au descris, într-un volum de note de călătorie „imensul, bogatul și minunatul imperiu al Guyanei cu marele ei oraș Manoa”. Orașul nu figura pe nici o hartă, iar „minunatul imperiu” nu era decât fantomaticul Eldorado. Dar oamenii credeau cu atîtă tărie în existența lui — cui îi place să renunțe la iluzii? — încît s-au găsit călători care să-l descrie cu lux de amănunte, ca și cînd l-ar fi vizitat. Unul dintre ei, care a petrecut, chipurile, în orașul aurului șapte luni încheiate, povestea că regele acestei țări își acoperea corpul zilnic, cu un strat gros de pudră de aur; seara stratul era scos și aruncat, pentru ca a doua zi s-o ia de la capăt.

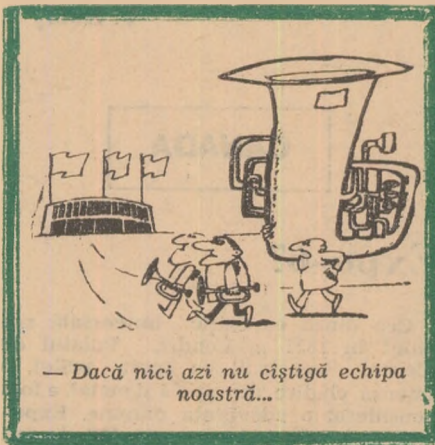
Ralleigh a crezut și el în acest „pămînt al făgăduinței” (era de altminteri și poet). Încercarea nereușită de a-l găsi l-a costat 12 ani de închisoare, iar eșecurile ulterioare l-au adus pe eșafod. În aceeași perioadă, însă, alte expediții se întorceau, după ani de peregrinări prin continentul american, cu obiecte de aur jefuite de la băștinași. Putea oare Eldorado să primească o confirmare mai temeinică decît aceste prăzi? În căutarea aurului au pornit, deci, alți cutezători, printre care și Gonzalo Pizarro, fratele vestitului conchistador al Peru-ului, Francisco Pizarro. S-au întors cu mîinile aproape goale, dar de fiecare dată alte expediții, alți vizători le luau locul, pentru că auziseră pe cineva relatînd o taină divulgată pe patul de moarte sau mărturisirile unui prizonier indian. Ce-i drept, confesiunile indienilor torturați nu lipseau. Țara aurului? Nu, nu-i asta, e mai departe; chiar foarte departe, dincolo de munții din zare, dincolo de două fluvii mari, cale de multe zile. Iar cînd se scurgeau aceste multe zile, lăsînd în urma lor poteci croite prin junglă și prin mlaștini, alți prizonieri reluau re-

frenul: departe, dincolo de munții din zare...

Ultima expediție în căutarea lui Eldorado a plecat din Olanda în 1748.

Nimeni n-a găsit țări, orașe sau munți de aur. Și totuși puținul aur adus în Europa de fiecare din numeroșii exploratori a format, în total, o cantitate impresionantă. Toate monedele de aur aflate în circulație în țările europene la data descoperirii Americii de către Columb aveau o greutate aproximativă de 90 de tone. După o sută de ani de goană după aur, greutatea lor a crescut de opt ori.

(După „Nedelea”)

UN PIONIER AL HIPNOTISMULUI

Fluidul magnetic al lui Mesmer

Pînă în ziua de azi, în limbile franceză și engleză verbul a hipnotiza are un sinonim: a mesmeriza. Originea lui este un nume propriu, cel al lui Friedrich-Anton Mesmer, una din cele mai curioase personalități din a doua jumătate a secolului XVIII.

Născut în 1734 în Elveția, Mesmer studiaza medicina, pe care începe s-o practice cu mult succes la Viena. Căsătorit cu bogata văduvă a unui consilier imperial, el își deschide un cabinet luxos, în care primește înalta societate din capitala Austriei. Printre pacienții lui se numără, alături de o serie de prinți, duci și conți, Haydn și Mozart. Printre metodele pe care le utilizează este și așa zisul „magnetism animal”,

care nu-i altceva decît sugestia hipnotică.

În 1778, Mesmer se stabilește la Paris, unde regina Maria-Antoaneta îl primește cu o deosebită bună voință. Ca și la Viena, clientela lui se recrutează mai ales din rîndul aristocrației. Instalată într-un palat din piața Vendôme, el tratează bolnavii cu „fluid magnetic” o versiune modernizată a celebrului „spirit vital” al magilor din Orient.

O adevărată aparatură este pusă în slujba teraputicii sale sui-generis. Suferinzii se adună într-o încăpere, în jurul unei imense lăzi de lemn. În interiorul ei se află sticle umplute cu apă „magnetizată”, sticlă pisată și așchii metalice. „Fluidul” care se degajă comunică cu exteriorul prin intermediul unor tije de fier, pe care pacienții le aplică pe regiunile dureroase. Mulți din ei sînt cuprinși de tremurături și convulsii iar unii leșină. Mesmer circulă prin sală, atingînd pe rînd bolnavii cu o baghetă (evident „magică”), în timp ce o orchestră cîntă în surdina pentru a accentua efectul... terapeutic.

Un asemenea tratament costă scump. Dar Mesmer e generos: cei săraci pot beneficia de pe urma unui copac, „magnetizat” de el, pe bulevardul Porte Saint-Martin. De ramurile lui atîrnă niște frînghii cu proprietăți la fel de miraculoase ca și tijele de metal.

Carierea lui Mesmer se frînge însă pe neașteptate. Un medic parizian lansează împotriva lui acuzația de impostură, afirmînd că toate rezultatele obținute nu se datoresc decît sugestiei. Nenorocul face ca tocmai atunci contele Court de Gebelin, unul din cei mai înfocați admiratori ai „fluxului magnetic”, să moară subit. În aprilie 1781, Mesmer este alungat din Paris. Numele lui va rămîne însă înscris în dicționare.

DIN CĂRȚILE NESCRISE ALE JUNGLEI

Întîmplări

vesele și triste

Din primii ani ai carierei sale de reporter, Egon Erwin Kisch își amîntea, undeva, cum redactorul-șef al ziarului la care lucra, exasperat de avalanșa de știri în care eroii principali erau animale, a atras atenția redactorilor că din acest gen de informații nu le va accepta decît pe acelea cu totul ieșite din comun. „Înțeleg prin aceasta, a specișicat el, relatarea unui caz în care nu un ciine mușcă un om, ci, de exemplu, un om mușcă un ciine”. Kisch s-a conformat, transmițînd din Africa un reportaj cu două personaje, un crocodil și o fată: crocodilul o înșfăcase pe fată de picior, dar aceasta, promptă, își înfipse dinții în nasul reptilei. „Fata a fost transportată la spital și e pe cale de vindecare, își încheia Kisch reportajul, dar despre starea crocodilului nu se știe nimic.”

Întîmplarea ce urmează s-a petrecut tot în Africa, iar eroii ei sînt tot animale. În rest, însă, n-are nimic comun cu prima. Și, în plus, nu e veselă și-i autentică.

În parcul național Addo din Africa de Sud paznicii urmăreau de cîțva timp o femelă de elefant care ajunsese atît de slabă și epuizată, încît trebuia să fie condusă de puilul ei pînă la adăpătoare.

Puilul o împingea de la spate sau i se alătura cînd se clătina. O dată a fost însoțită de întreaga turmă.

Dîndu-și seama că elefantul suferea de un abces voluminos, paznicii au hotărît să facă ceva pentru a încerca să-l vindece. Au tras deci în el cu o săgeată care conținea un narcotic, în speranța că, o dată adormit, vor putea să-l opereze. Cînd anestezicul a început să-și facă efectul, colosul s-a clătinat pe picioare și, crezîndu-și probabil sfîrșitul aproape, și-a căutat, din nou ajutat de puil, un loc retras, unde s-a culcat. Curînd după aceea elefantul conducător al turmei s-a îndreptat spre același loc și peste cîteva secunde a ieșit din tuși cu colții minjiți de singe: neavînd cum să bînuie intențiile paznicilor, dăduse tovarășului bolnav lovitură de grație. Ridicîndu-și trompa, a slobozit un muget puternic care a adunat toată turma în jurul cadavru-lui. Un al doilea muget a dat semnalul de plecare.

Întîmplarea a fost consemnată într-o publicație științifică.

E. Volohova

PRIMA OARĂ ÎN LUME

Mașinile electronice joacă șah

La 20 noiembrie a. c. a început primul turneu internațional de șah din lume susținut de mașini electronice. De fapt, competiția privește pe oamenii de știință care întocmesc programele mașinilor. Cele două țări participante, Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii, sînt reprezentate de cîte un grup de matematicieni: U.R.S.S. — de colaboratori ai Institutului de fizică teoretică și experimentală, S.U.A. — de reprezentanții aceleiași științe din cadrul Universității din Stanford.

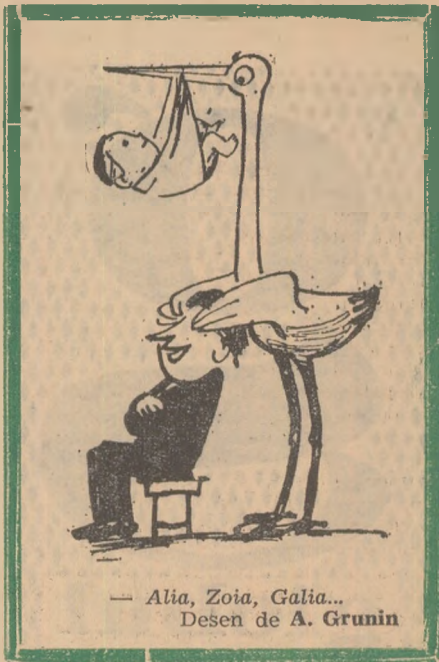
Se joacă patru partide simultan, iar mutările se transmit prin telegraf. În prima și a treia partidă mașinile sovietice joacă cu abele.

Această originală competiție nu e un capriciu al șahiștilor. Printr-o înțelegere tacită a celor mai de seamă matematicieni și școli de matematică, jocul de șah a devenit o piatră de încercare pentru verificarea principiilor noi de alcătuire a programelor destinate mașinilor de calcul.

Afirmația că mașina electronică lucrează mai repede decît mintea omească e adevărată numai în parte. Ea poate, firește, să înmulțească coloane de cifre astronomice sau să rezolve un complicat sistem de ecuații diferențiale de milioane de ori mai repede decît omul. Dar e înfinit mai încetă decît rivalul ei, omul, nu-i „prescrie” ce și cum trebuie să calculeze pentru a soluționa o cutare sau cutare problemă. Iar a prescrie înseamnă, în acest caz, și a alege varianta optimă.

În programele de șah după care joacă mașinile electronice în actuala întîlnire matematicienii se străduiesc să rezolve complicata problemă a alegerii variantelor. Fiind imposibil să treacă în revistă toate variantele admise de o partidă de șah, ei încearcă — și în aceasta constă meritul unui program bine întocmit — să elimine cît mai repede și mai exact variantele lipsite de perspectivă și să le adopte pe cele adecuate. Oricare va fi rezultatul turneului, el va îmbogăți nu atît practica sportivă cît, în primul rînd, teoria științifică a programării.

(După „Izvestia”)

PRIMA ÎNFRÎNGERE

(Urmare din pag. 4-a)

258-a diviziă de infanterie germane, sub acoperirea tancurilor, atinge comuna Himki, una din suburbiile Moscovei. Ceața se ridică și în depărtare se zăresc, palide, turnurile Kremlinului. Dintr-un tanc sare un subofițer în uniformă feldgrau și aleargă spre o stație părăsită de autobuze. Scoate din coșul de hirtii câteva bilete de autobuz, pe urmă se urcă din nou în turelă. Se lasă întunericul. Cu obiectivele lor puternice, germanii fotografiază Kremlinul, iluminat de proiectile trasoare și de incendiile provocate de bombardamente.

23.XI.1941

Din jurnalul locot. Heryard Lypke, ofițer de stat major al regimentului 185 :

„Ofensiva continuă. Dar regimentul nostru singurează din greu. Nivelul de combativitate al oamenilor scade pe zi ce trece... Tot mai mulți sint soldații care fac orice le să cu puțință pentru a fi evacuați de pe front“.

Dimineața, pe ulițele înzăpezite din mijlocul suburbiei, apar cinci tancuri sovietice. În spatele lor vin prin zăpada adâncă grupuri de muncitori și muncitoare îmbrăcați în haine civile, cu brasarde la braț și cu armele în mîini. Carele de luptă și infanteria improvisată reușesc să gonească tancurile lui Hoppner și pe soldații celei de-a 258-a diviziă de infanterie a Wehrmachtului.

De atunci nici un soldat hitlerist n-a mai văzut turnurile Kremlinului. Cu excepția prizonierilor.

Capetele încep să cadă

Cînd ajunge la porțile Moscovei, Wehrmachtul este o armată înfrîntă. În ajunul ultimului asalt, von Bock are o convorbire telefonică cu șeful statului major, Halder. Se plînge de crampe la stomac și despre faptul că trupele sale epuizate nu mai sint apte de luptă.

De-a lungul drumurilor zac cadavre de hitleriști.

„Trebuie să încerci, îi recomandă Halder, să zdrobești pe inamic printr-un ultim efort. Dacă acest lucru nu va putea fi realizat, va trebui să tragem noi concluzii“.

La 3 decembrie von Bock telefonează din nou. Blindatele armatei a 4-a au trebuit să fie retrase iar, deoarece pe flancuri atacanții au fost respinși de apărătorii Moscovei. „Cea mai bună apărare este atacul“, îi replică Halder. Dar contraofensiva sovietică și gerul aprig fac ca sfatul lui să fie iluzoriu. La 4 decembrie Guderian este nevoit să raporteze că motoarele tancurilor sale au înghețat. La sud de Moscova ofensiva se oprește. Termometrul arată 31 de grade sub zero.

La 5 decembrie inelul de oțel care încercă să sugrume Moscova s-a imobilizat. Sint 38 de grade sub zero. La acea dată, Guderian notează: „Atacul nostru împotriva Moscovei s-a frînt și a suferit o înfrîngere serioasă“.

În ziua de 6 decembrie, trupele mareșalului Jukov se avîntă la atac. Nu mai este o simplă lovitură locală, ci o contraofensivă puternică. Pe linia frontului în formă de semicerc, lungă de 320 kilometri, o sută de divizii proaspete pornesc la atac.

Frontul german se rupe în bucăți. Wehrmachtul o ia la fugă. Se repetă aproape în întregime și într-o formă nouă tragedia armatei lui Napoleon. De-a lungul drumurilor zac cadavrele a 70 000 de soldați hitleriști, care nu pot fi îngropați, căci pămîntul e înghețat și tare ca oțelul pînă la o adîncime de un metru și jumătate. În decurs de zece zile, armatele fasciste pierd 500 blindate, 1 500 tunuri, 12 000 de automobile.

Hitler e cuprins de furie. Trupele sale s-au retras în goană, pagubele materiale se cifrează la miliarde de mărci. Capetele generalilor naziști încep să cadă. Von Rundstedt a fost destituit încă cu cîțva timp înainte, deoarece contraofensiva sovietică pe frontul de sud reușise să elibereze Rostovul. Durerile de stomac ale lui von Bock nu cedează și la 18 decembrie el este înlocuit prin Kluge. În prima zi de Crăciun, Führerul îi înlătură și pe Guderian, fiindcă „s-a retras contrar ordinului primit“.

6.XII.1941

Din scrisoarea soldatului Adolf Fortheimer către soția sa din Leipzig :

„Aici e iadul. Rușii nu vor să cedeze Moscova. Trag continuu asupra noastră. Te implor, draga mea, nu-mi mai scrie despre blana și cizmulile de cauciuc pe care trebuia să ți le trimît din Moscova. Înțelege că o să mor. O să mor, simt asta“.

Pe motive asemănătoare este destituit Hoppner, comandantul blindatelor, care își pierde gradul în armată, ba la ordinul personal al lui Hitler i se interzice chiar și portul uniformei. Nici comandantul suprem al armatei, von Brauchitsch, nu-și poate evita soarta. „Acest om nu e soldat, ci o păpușă de paie, urlă Hitler turbat. E o cîrpă fricoasă, vanitoasă, un găinar ordinar“.

Cercurile militare își pun întrebarea cine va fi noul comandant suprem. Încă la 19 decembrie Halder află răspunsul: Adolf Hitler personal.

„Comandantul suprem al armatei are, însă, sarcina să aplice metode național-socialiste în conducerea armatei, declară Führerul. Nu cunosc nici un general care ar fi în stare s-o facă. De aceea am hotărît că eu însumi voi prelua conducerea armatei“.

Din însemnările lui Halder aflăm că în aceste momente critice nu numai pe cîmpurile de luptă, ci și la cartierul general domnește o totală derută.

„29 decembrie. O nouă zi critică. O convorbire dramatică de la distanță între Führer și Kluge. Führerul interzice ca aripa nordică a armatei a 4-a să-și continue retragerea. Criză gravă în sectorul armatei a 9-a, unde comandantii în mod evident și-au pierdut capul. La prînz, Kluge, extrem de enervat, mă cheamă la telefon. Armata a 9-a doarește să se retragă în spatele orașului Rjev.“

10.XII.1941

Din jurnalul feldwebelului Georg Platzer, din regimentul 2 al diviziei 42 antitanc :

„Scape cine poate! Armata noastră bătută se retrage în debandadă. Curtile marțiale judecă fără întrerupere pe dezertori“.

2 ianuarie 1942. O zi de lupte înverșinate. Criză gravă în sectoarele armatei a 4-a și a 9-a. Străpungerea rusă de la Maloioslaveț a rupt frontul în două și în momentul de față este greu de spus cum se va putea repara situația. Kluge cere replierea frontului slăbit. Discuție furtunoasă cu Führerul, care se menține pe poziția sa. Frontul va rămîne acolo unde a fost, fără a se ține seamă de consecințe“.

Ordinele Führerului, însă, nu pot opri marea contraofensivă sovietică. La sfîrșitul lunii februarie trupele germane se află la 100-300 kilometri depărtare de porțile Moscovei. Halder e în măsură să precizeze cît a costat pînă acum invadarea pămîntului sovietic. Wehrmachtul a pierdut 1 005 636 soldați — adică 31 la sută din efectivul total, — din care 202 251 morți, 725 642 răniți și 46 511 dispăruți.

Era prima mare înfrîngere pe care o suferea armata nazistă.

LUNA CADOURILOR

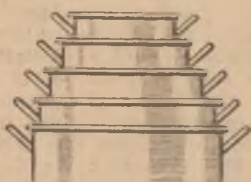
1-31 DECEMBRIE

cadouri utile și frumoase găsiți la:

MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM

GOSPODINE! VASELE EMAILATE IDEAL

SÎNT ASPECTUOASE ȘI DURABILE

Vase emailate în execuție coajă de stejar cu dungă de aur, marmură și granit, produse de:

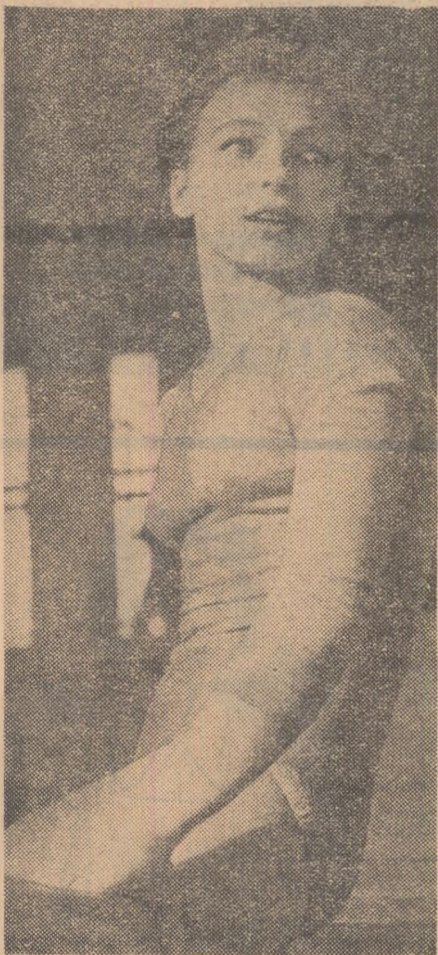
UZINELE „EMAILUL ROȘU“-MEDIAS

CONSUMAȚI PRODUSELE LACTATE
SIBIANA

Mexicul se pregătește

Printre țările latino-americane, Mexicul are o faimă sportivă modestă. Pe firmament strălucesc sorii Braziliei, Uruguayului, Argentinei. Mexicul vine după ele, cu puțin fotbal, puțin baschet, cu întreceri de ciclism. Pasiunile mexicane ciocotesc inegalabil mai puternic în jurul luptelor cu tauroi, al întrecerilor călăreților-păstori — rodeo. Ziaristul sportiv sovietic V. Cicikov, care a făcut o lungă vizită în Mexic, a descris recent într-un reportaj o dîhna duminicală a mexicanilor care e de neconceput fără aceste spectacole. Autobuze și automobile arhipline se îndreaptă în goană spre locurile unde maladori curajoși și călăreți iscuși își demonstrează arta lor, provocînd entuziasmul zgomotos al spectatorilor.

Dar preferința pentru aceste vechi distracții naționale nu e, se pare, singura explicație a lipsei unor serioase tradiții sportive. Unii specialiști consideră că fotbalul, voleiul, atletismul n-au luat extinderea pe care o cunosc în alte țări învecinate — deși mexicanii sînt și ei posesori ai impetuosului temperament latino-american ideal pentru sport, din motive de așezare geografică. Mexicul este o țară muntoasă, cu o altitudine de 2 200—2 300 de

O speranță a sportului sovietic la Olimpiada din Mexic: gimnasta Natalia Kucinskaja.

metri deasupra nivelului mării. Aceste condiții, e adevărat, suprasolicită organismul. Cea mai bună mărturie o pot depune oaspeții străini ai țării, care în primele zile își simt mușchii ca de vată, corpul ca de plumb și au o vijilială permanentă în cap.

Și totuși, Jocurile Olimpice din 1968 vor avea loc în Mexic. Cînd membrii Comitetului Olimpic întruniți la Baden-Baden au luat această hotărîre, au fost și voci care au protestat. Dar mexicanii s-au ținut tare, parînd toate atacurile scepticilor. Iată cum descrie scena același V. Cicikov.

„Un sportiv străin — au protestat reprezentanții Mexicului — are nevoie de numai 96 de ore pentru a se aclimatiza în țara noastră. În Mexic au avut loc în 1926 și 1954 campionatele țărilor Americii Centrale, în 1955 Jocurile panamericane...

— Dar unde se vor desfășura Jocurile Olimpice? — i-a întrebat cineva. Aveți foarte puține stadioane.

Drept răspuns, mexicanii au întins pe mese tot felul de proiecte de construcții sportive și de locuințe pentru competitori.

Și, într-adevăr, după ce s-a consumat bucuria zgomotoasă cu care a fost întipănită vestea admiterii candidaturii Mexicului ca gazdă olimpică, a urmat perioada de acțiune.

Pregătirile au început cu stadioanele și anume cu stadionul olimpic. Acesta va avea o capacitate de 110 000 de

locuri și se va numi „Stadionul aztecilor”. Dar omagiul adus strămoșilor mexicanilor nu se va opri la nume. Tot ce a fost mai bun și mai frumos în străvechile piramide aztece, în palatele împăratului Montezuma, va reinvia în splendida arhitectură a stadionului. Apoi, constructorii mai pregătesc o surpriză viitorilor spectatori. Stadionul este amplasat în așa fel încît din tribunele lui se văd pitoreștii vulcani Popo și Itza, despre care legenda spune că sînt o fată și un băiat ce s-au iubit așa de mult încît Dumnezeu a vrut ca dragostea lor să dureze veșnic și i-a transformat în masive muntoase.

De altfel, pitorescul natural, amintirea glorioasă trecut de înaltă cultură al mexicanilor și amprenta modernă se vor contopi pretutindeni. De exemplu, întrecerile de canotaj se vor desfășura pe canalele — evident, modernizate — săpate cu secole în urmă de azteci. Acolo unde au trecut cîndva pirogile aztece și corăbiile conchistadorilor lui Cortez, în 1968 se vor întrece pretenții la titlurile olimpice.

TAMARA MAKAROVA DESPRE :

Greta Garbo, Brigitte Bardot și secretele frumuseții

Ce este frumusețea feminină? De ce fiecare epocă are concepția sa despre frumusețe? Cînd ajută și cînd dăunează moda frumuseții? Despre toate acestea vorbește în interviul pe care îl publicăm mai jos cunoscuta actriță de cinema Tamara Makarova.

— Ce este frumusețea feminină? Înainte de toate armonia formelor, a proporțiilor, a culorilor. O față frumoasă, adică plastic desăvîrșită, o siluetă frumoasă sînt, pe bună dreptate, obiecte de admirație.

Și totuși, numai atît nu ajunge. Oamenii caută și așteaptă de la frumusețe o armonie de ordin superior. Ei doresc ca frumusețea exterioară să fie o întruchipare a perfecțiunii spirituale, omenești.

Idealul de frumusețe feminină este foarte dinamic, el se schimbă mereu. Oamenii mai rămîn și azi exlazați în fața frumuseților antice, dar admirația lor se adresează maștrilor care le-au făurit, nu modelelor. Dacă în zilele noastre s-ar ivi printre noi o Venus în carne și oase, pentru gustul modern ea ar părea prea planturoasă.

De altfel, nici nu-i nevoie să mergem pînă la vechii greci, e de ajuns să ne amintim și să comparăm timpuri mai recente: deceniul al treilea și zilele noastre, Greta Garbo și Brigitte Bardot... Mai puțin de o jumătate de secol — dar ce metamorfoză a idealului!

— Dar tipul — dacă e să vorbim de un anumit tip feminin — al Greței Garbo ne mai apare și acum ca o întruchipare a frumuseții. Cum li s-ar fi părut, însă, oamenilor din 1920—1930 tipul Brigitte Bardot? Ar fi găsit-o probabil urîțică...

— Aici funcționează probabil o lege estetică generală. În lumea noastră interioară Rameau și Couperin conviețuiesc de minune cu Prokofiev și Stravinski, iar Policlet cu Rodin. Noi păstrăm cu respect în memoria noastră afectivă tot ceea ce au admirat strămoșii noștri, sufletul nostru continuă să vibreze în fața vechilor frumuseți — de parcă în gusturile moderne și-ar continua viața gusturile celor care au trăit pînă la noi. Dar cu viitorul — chiar și cu cel mai apropiat — încă n-avem astfel de legături. Dacă am auzi acum o bucată muzicală din secolul XXI oare am înțelege-o, am accepta-o?

— Vorbim de idealul de frumusețe feminină al diferitelor epoci. Dar frumusețea este întotdeauna mult mai diversă decît un anumit tip fizic înălțat pe piedestal. Ce determină, deci, idealul general acceptat? Probabil că în primul rînd arta.

— Trebuie să ne mai gîndim dacă „în primul” sau „în al doilea” rînd. Sigur că arta canonizează o variantă de frumusețe sau alta, îi asigură popularitatea și recunoașterea generală. Înainte o făceau sculptura, pictura, chiar literatura. Azi o face mai ales cinematograful.

Dar cinematograful, în special în Apus, propune anual publicului, la alegere, zeci de tipuri, sute de fețe și fețișoare. Numai una este acceptată,

însă, ca ideal. Celelalte trec aproape neobservate.

Conformîndu-se însăși naturii ei, arta prinde din zbor, cum se spune, ceea ce plutește în aer. Și dacă nimereste la țintă, atunci publicul găsește întruchiparea vizuală a idealului. Vedeta de cinema devine idol. Reclama nu face decît să sporească spiralele popularității. Dar nu o poate crea din nimic.

— Ați spus că idealul de frumusețe feminină are o bază spirituală. În evoluția idealului această bază se dezvoltă sau se reduce?

— Se dezvoltă, fără discuție. Am vorbit despre Brigitte Bardot și o citez iarăși, veți vedea de ce. Brigitte — și femeia (atît cît ne-o putem închipui) și tipul de eroină creat de ea pe ecran — întruchiează tot farmecul frivolității feminine, al cochetăriei și capriciului. Dar Brigitte este și deșteaptă, are o bogată viață spirituală. Ea a participat nu o dată la campanii sociale progresiste. Oare nu e elocvent?

Sau un alt exemplu. Serghei Gherasimov s-a înfîlțit recent la Paris cu Simone Signoret, care joacă în noul lui film. În scenariu există următorul episod: o actriță franțuzoică (Simone se va juca, de fapt, pe sine însăși) discută cu cîțiva ziaristi sovietici. Pentru subiect e important faptul discuției, nu conținutul ei. Se presupunea, în mod logic, că discuția va avea o temă artistică. Dar Simone n-a vrut să vorbească despre artă. Ea a ținut să discute politică. Și asta spune mult, nu-i așa?

Exemplul cinematografului nostru ne dă și el posibilitatea să urmărim cum baza spirituală devine determinantă în complexul idealului de frumusețe. O actriță slabă, oricît ar fi de frumoasă, nu poate deveni celebră. Sigur că e admirată (cum s-ar putea altfel?) dar cu toate rezervele necesare. Și ce înseamnă o actriță slabă? Înseamnă, în primul rînd, că esența spirituală a eroinei pe care o interpretează rămîne nedezvăluită, invizibilă pentru spectator — iar spectatorul nu iartă asta...

— Probabil că în concordanță cu acest ideal de frumusețe îndelung zămislit se formează și moda — în îmbrăcăminte, coafură, încălțăminte, podoabe. Avem în vedere nu detalii de sezon, ca forma gulerului sau culoarea, dictate de o tendință firească spre varietate, ci ceva mai trainic, mai stabil — silueta generală, stilul general. Moda se străduiește să sublinieze ceea ce consacră idealul și să voaleze ceea ce el nu acceptă. Cum vi se pare moda de azi?

— Îmi place, îmi place foarte mult, mai ales pentru că ne ajută să punem în evidență veșnica esență feminină: blîndețea, lirismul, grația — într-un cuvînt, feminitatea.

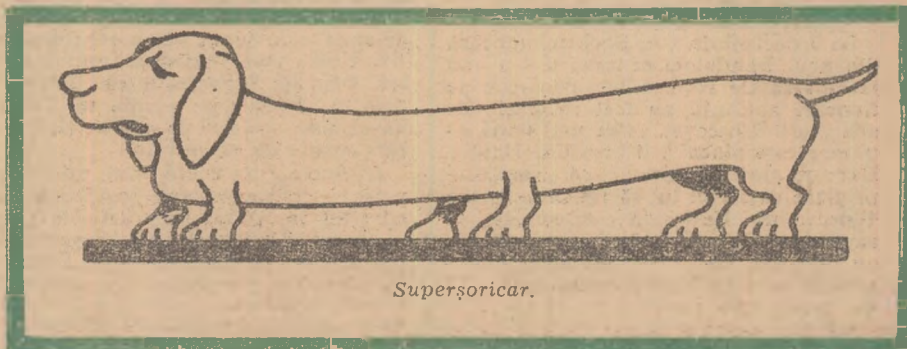
Istoria modei aș schița-o astfel. Începutul secolului nostru a marcat în întreaga lume epoca emancipării femeii. Am căpătat drepturi cetățenești, am început să avem aceleași îndatoriri ca bărbații. Am încetat să mai fim considerate doar păzitoare ale căminului familial și păpuși.

Și în imaginea exterioară a femeii (ca o reacție firească) s-au produs schimbări importante. Amintiri-vă cum arătau, de exemplu, studentele rusoaice — cît de puțin semănau ele, prin felul lor de a fi și de a se îmbrăca, cu fetele care continuau să-și aștepte mirii sub acoperișul părintesc!

Cînd emanciparea a luat proporții, femeile s-au străduit să semene cît mai puțin cu ele însele și cît mai mult cu bărbații. Tunsoare scurtă, croială a-nume sărăcită a costumului, încălțăminte fundamentală, linii uscate, aspre, țesături grele, lipsite de suplețe... Sigur, trec peste multe nuanțe, dar stilul general așa a fost.

Dar azi, nu exploziv și nu deodată, femeia se întoarce tot mai mult la ea însăși. Ea esența ei. La condiția ei naturală. Ea își păstrează toate cuceririle — independența, emanciparea, egalitatea în drepturi. Dar nu mai copiază pe nimeni, nu mai vrea să fie ca alții. Dimpotrivă, găsește tot mai multe mijloace ca să proclame în gura mare: femeia rămîne femeie.

D. Akivis

Supersoricar.

cotidianul

MODĂ

Ce purtăm iarna

În sezonul hibernal care a început continuă să fie modernă silueta dreaptă și ușor cambrată. Rochiile de fiicăre zi sînt mai cu seamă din țesături de jerse și semijerse, cu mincă lungă. În îmbrăcăminte se accentuează cu cusături liniile croielii — verticale și orizontale. Sînt moderne rochiile — din două culori — contrastante sau apropiate.

Se poartă în continuare costumul. Jacheta are modele și lungimi foarte variate: dreaptă, semicambrată, cu cordonul în talie sau puțin mai jos.

La rochiile elegante, cum se știe, rolul principal revine materialului.

Cizmulite pentru femei produse la fabrica de încălțăminte „Trud” din Moscova.

Din țesături grele și pline se cos rochiile cu forme simple și severe. Țesăturile ușoare pot avea modele mai complicate. Rochiile elegante sînt mai ales fără mineci.

Foarte moderne sînt broderiile — cu mărgelă, fir, perle. De regulă ele amplifică efectul coloristic al țesăturii. Cîteva cuvinte despre paltoane. În acest sezon sînt foarte moderne garniturile de blană la manșete și chiar la poale. Schimbări mai importante au suferit pălăriile. Au dispărut borurile mari, pălăriile s-au micșorat. Sînt foarte moderne căciulițele de lină, blană, stofă, strînge pe cap sau tip cască.

Încălțăminte de fiecare zi a devenit mai comodă, cu toc mai stabil și bot rotunjit. Pantofii de seară și-au păstrat, însă, tocul mai subțire și virful mai ascuțit. Pantofii eleganți au adesea mici accesorii de podoabă — fundițe, împletituri. Ca încălțăminte de stradă pentru zilele de iarnă se păstrează cizmulite de diferite modele și înălțimi.